

HARKU VALLA KOOLIVÕRGU EKSPERTHINNANG

September 2018

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1 Eksperthinnangu metoodika	4
1.1 Hinnang lähtematerjalidele	4
1.2 Rahvastikuproгноosi metoodika.....	5
2 Ülevaade Harku vallast	9
2.1 Ruumiline paiknemine	9
2.2 Rahvastik	10
3 Lühiülevaade Harku valla haridusvõrgust.....	17
3.1 Alusharidus	18
3.2 Üldharidus.....	21
3.3 Huviharidus.....	29
4 Haridusvõrgu arendamise võimalused.....	31
4.1 Õpilaste prognoos paikkonniti.....	31
4.2 Alternatiiv 1: hariduse tsentraliseerimine alates III kooliastmest	37
4.3 Alternatiiv 2: põhikoolide võrgustiku mudel.....	39
5 Arutelu ja järeldused	41

Sissejuhatus

Harku vald on Tallinnast läänes asuv 159,7 km² suurune ja 14 355 elanikuga (seisuga 1.01.2018 Rahvastikuregistri andmetel) omavalitsusüksus, mis on tihedalt lõimunud pealinnapiirkonda. Harku vallas on 2 alevikku (Tabasalu ja Harku) ning 22 küla (viimane küla – Meriküla – lisandus 2018. aasta alguses). Vald jaguneb 8 eriilmeliseks paikkonnaks:

1. Harku;
2. Harkujärve-Tiskre;
3. Kumna-Tutermaa;
4. Muraste-Suurupi;
5. Tabasalu-Rannamõisa;
6. Türisalu;
7. Vääna;
8. Vääna-Jõesuu.

Vallas on kokku viis munitsipaalkooli ja kuus alusharidust pakkuvat õppeasutust. Valla haridusvõrgu kujundamisel on senini lähtutud printsibist, et alusharidus ja põhikooli I ning II aste (1–6 klass) on kättesaadavad inimeste elukoha läheduses, edasist haridusteed tuleb aga jätkata valla keskses Tabasalus. Muraste Kooli hoolekogu on teinud ettepaneku muuta Muraste Kool 9-klassiliseks kuni nelja paralleeliga põhikooliks. See on kogukonnas algatanud elava diskussiooni, mistõttu on Harku Vallavalitsus tellinud sõltumatu eksperthinnangu, et analüüsida, millised võiksid olla haridusvõrgustiku edasise arendamise alternatiivid.

Kuivõrd üheks peamiseks haridusvõrgustiku kujundamise aluseks on elanikkond, on eksperthinnangus käsitletud Harku valla rahvastiku dünaamikat paikkonniti, sh koostatud prognoos aastani 2040 (vt peatükk 1). Seejärel on lühidalt kirjeldatud praegust olukorda (vt peatükk 2) ja sõnastatud võimalikud arengualternatiivid (vt peatükk 3). Alternatiivide analüüs on keskendunud õpilaste arvu võimalikule muutusele paikkondades, samuti on antud hinnang võimalikele finantsmõjudele. Peamised järeldused on välja toodud peatükis 4.

Analüüsitavad põhiküsimused on:

- Kas senise hariduskorralduse muutmine, s.o põhikoolide võrgustiku mudeli realiseerimine on kestlik?
- Millised on erinevate alternatiivide peamised finantsmõjud?
- Kas ja kus võib tulevikus koolikohti puudu jääda?

Eksperthinnangu koostamiseks käidi läbi kõik valla üldhariduskoolid ja arutleti võimalike alternatiivide üle koolide juhtkondadega. Seejärel sõnastati põhimõttelised alternatiivid, mida arutati seminaril valla haridusjuhtidega.

Harku valla koolivõrgu eksperthinnang on Harku valla arengukava 2019–2037 lisa, mis on üheks aluseks valdkondlike arengueesmärkide kujundamisel.

1 Eksperthinnangu metoodika

Käesoleva Harku valla koolivõrgu eksperthinnangu aluseks on Harku Vallavalitsuse poolt esitatud lähteülesanne. Tulenevalt lähteülesandest peab eksperthinnang andma sisendi Harku valla haridusvõrgu arengukava 2018–2023 koostamiseks. Täiendavalt koostatava arengukava ülesanne on tuua välja Harku valla jaoks parim koolivõrgu mudel, mis tagaks optimaalse tasakaalu hariduse kättesaadavuse, kvaliteedi, hariduskulude tõhususe ja kogukonna nägemuse vahel. Lähteülesandele oli lisatud koolivõrgu strateegia projekt ja Muraste Kooli hoolekogu pöördumine Harku vallavalitsuse ning volikogu poole.

1.1 Hinnang lähtematerjalidele

Eksperthinnangu üheks aluseks oli lähteülesandele lisatud „**Harku valla haridusvõrgu strateegia (projekt)**“, kus on 95 leheküljel välja toodud haridusvõrgu arengusuunad, hetkevaade, arenguvaade ning valla võimalik valik. Dokumendi lisas on lähteülesanne arhitektuurikonkursile (I-II kooliastme 500 õpilasega põhikool Tabasalu hariduslinnakus). Peamised haridusvõrgu väljakutsed¹, mida strateegiaga soovitakse lahendada, on III kooliastme (7–9 klass) kohtade vähesus vallas ning väljaspool valda haridust omandavate õpilaste suur osakaal (lisaks põhikoolile ka gümnaasiumi osas). Gümnaasiumiastme väljakutse lahendamisel on peamiseks lahenduseks riigigümnaasiumi rajamine, III kooliastme puhul aga täiendavate koolikohtade loomine valda.

Lähtedokumendis on välja toodud, et 1. klasside kohtade vajadus vallas aastatel 2018–2024 väheneb, küll aga loodetakse, et seda aitab tasakaalustada uute lastega perede elama asumine Harku valda. Samas tuuakse välja, et lähiaastatel suureneb nõudlus III kooliastme kohtade osas.

Dokumendi arenguvaate osas pakutakse välja haridusvõrgu mudel, millest lähtuvalt luuakse valda lisaks riigigümnaasiumile progümnaasium, mis moodustatakse Tabasalu Ühisgümnaasiumi hoone baasil (7–9 klass). Kodulähedast haridust pakutakse 5 (+1) algkooli baasil (1–6 klass). Mudel sisaldab uue algkooli (500 kohta, 1–6 klass) ehitamist Tabasalu alevikku. Dokumendis tuuakse välja, et nn progümnaasiumi mudel aitaks tasakaalustada Tabasalu Ühisgümnaasiumi õpilaste langevat trendi. Teisi alternatiive strateegias ei kajastata.

Teiseks lähteülesande juurde käivaks alusmaterjaliks oli **Muraste kooli hoolekogu pöördumine**, milles tuuakse välja, et vald võiks kaaluda progümnaasiumi rajamise asemel Muraste kooli 9-klassiliseks muutmist. Pöördumisele on lisatud lapsevanemate küsitlus, mille kohaselt toetas kooli 9-klassiliseks muutmist 95% vastanutest.

Lähtematerjalides on seega välja toodud 2 võimalikku alternatiivi, kuidas Harku valla haridusvõrku tulevikus kujundada. Kuna haridusvõrgu investeeringud on pikaajalise mõjuga, on eksperthinnangu koostajad seisukohal, et täiendavalt on

¹ Käesolevas hinnangus ei käsitleta nn sisulisi aspekte, nagu õpetaja elukutse väärtustamine, e-õppe arendamine jms.

vajalik hinnata valla rahvastikupotentsiaali pikemas vaates, mitte vaid juba sündinud laste baasil. Sellest lähtuvalt on eksperthinnangu keskmes demograafiline prognoos, millest lähtuvalt on võimalik hinnata nõudlust haridusteenuse järgi pikaajalises vaates. Lisaks on haridusvõrgu kujundamisel olulised ka finantsaspektid, sellest lähtuvalt on ka investeeringuvajaduse võrdlus mõlema alternatiivi puhul välja toodud.

Eksperthinnangus ei käsitleta haridusasutuste sisu puudutavaid küsimusi, nagu näiteks koolide maine, juhtimise kvaliteet, õpetajaskonna kompetentsus, erinevad hariduse ideoloogiad jms. Nende puhul on tegemist osalt emotsionaalsete aspektidega, mille puhul on võimalik leida nii poolt- kui ka vastuargumente, mis tähendab, et ei ole võimalik üheselt sedastada, mis on õige ja mis mitte. Vastavate argumentide kaalutlemine on oma olemuselt poliitilise debati teema.

1.2 Rahvastikuprognosi meetodika

Harku valla õpilaste arvu prognoos võimaldab vallal kujundada lähtekoha, mil moel oma haridusvõrku kõige otstarbekamalt arendada. Õpilaste arvu prognoosi aluseks on valla kaheksa piirkonna rahvastikuprognosid, mis on koostatud enimkasutataval **kohortkomponendi ehk vanusnihke meetodil**².

Vanuseniike meetodil koostatud prognoos näitab rahvastikku moodustavate aastakäikude suuruse samm-sammulist teisenemist ühest kalendriaastast järgmisse. Igal aastal lisab sündimus prognoositavasse rahvastikku ühe uue sünnipõlvkonna, vanemate aastakäikude suurus aga väheneb surnute arvu võrra. Avatud rahvastiku puhul muudab aastakäikude suurst ka ränne. Vanusniike põhimõttel tehtud prognoosi väljund on eri aastakäikude suurus tulevikus.

Tulevast rahvaarvu ja rahvastiku koosseisu mõjutavad oluliselt kaks tegurit — prognoosi hetkeks kujunenud rahvastiku vanuskoosseis ja see, mis juhtub sündimuse, suremuse ning rändega prognoosiperioodil. Prognoosi lähteaasta rahvastiku vanuskoosseis on prognoosi hetkeks juba kujunenud ehk see mõjutab ühtemoodi kõiki prognoosi stsenaariume. Seega tekib **stsenaariumide tulemuste vaheline erinevus sündimus-, suremus- ja rändekäitumisest**.

Prognoos on koostatud aastateks 2018–2040, mis demograafilisel ajaskaalal vastab enam kui ühe põlvkonna pikkusele vaatele. Kui kuni 16-aastaselt perioodil on rahvastikuarengute peamiseks mõjutajaks rändeprotsessid, siis seejärel eelkõige soo-vanuskoosseis ning sündimus- ja suremuskäitumine. Milliseks kujuneb reaalsuses rahvastiku dünaamika esimesel prognoosipolel, sõltub peamiselt siiski lähituleviku tegelikust rändekäitumisest.

Prognoos on koostatud eraldi valla piirkondade lõikes. Valla prognoos moodustub paikkondade prognooside summast.

² Wattelar, C. (2006). *Demographic projections: History of methods and current methodology*. In Graziella C., Vallin, J., Wunch, G. (eds.). *Demography: Analysis and Synthesis. A Treatise in Population*, 3. New York: Academic Press, 149–160.

Prognoos lähtub stabiilse arengu eeldusest ehk ei näe ette suuri ja ootamatuid muutusi, mida on võimatu ennustada. Samas on selge, et majandus on tsükliline ja kriisid omavad olulist mõju elanikkonna rände- ja ka sündimuskäitumisele.

Prognoosi väljundiks on Harku valla igale piirkonnale koostatud kaks stsenaariumit: **baasstsenaarium ja rändestsenaarium**. Baasstsenaariumis eeldatakse tavapäraselt, et tegemist on suletud rahvastikuga, mis tähendab, et selle koostamisel rännet ei arvestata ning analüüsitakse tänase sündimus- ja suremuskäitumise mõju tuleviku rahvastiku arengule. Seega iseloomustab baasstsenaarium valla piirkondade tänaseks kujunenud rahvastiku sisemist taastevõimet. Rändestsenaarium arvestab lisaks **seni aset leidnud rändekäitumise jätkumisega**. Erinevatel eeldustel põhinevate prognoosivariantide koostamine võimaldab võrrelda, milliseks rahvastik ühe või teiste eelduste tegelikkuseks saamisel kujuneb. Võttes arvesse väliskeskkonna muutlikkust, ei ole eraldi tõenäoiseima stsenaariumi konstrueerimine asjakohane, kuna arvestades rändestsenaariumi eelduste aluseid, näitavad stsenaariumid ära eeldatavalt toimuvate protsesside iseloomu ja võimaliku ulatuse.

Vanusnihke meetodil rahvaarvu prognoosimise aluseks on andmed uuritava rahvastiku soo- vanuskoosseisu kohta ning prognoosimisel on keskseteks näitajateks summaarne sündimuskordaja (eeldatav elussündide arv sünnitusealise naise kohta), oodatav eluiga sünnihetkel³ (eraldi mehed ja naised) ning rändesaldo. Valla prognoosi koostamisel on kasutatud järgnevaid andmeallikaid:

- 1) Rahvastikuregistri andmed perioodi 1.01.2013 kuni 1.01.2018 kohta Harku vallas:
 - Soo-vanuskoosseis sünniaastate ja asustusüksuste lõikes;
 - Sündide ja surmade arv asustusüksuste lõikes;
- 2) Statistikaameti andmed:
 - Oodatav eluiga sünnihetkel Harju maakonnas 2016 (mehed ja naised);
 - Sündimuse vanuskordajad Harju maakonna linnalises ja väikelinnalises asustuses 2013–2017;
 - Rändajate vanusjaotus 2013–2017.

Rahvastikuprognoosi puhul on arvestatud piirkondade summaarsed sündimuskordajad 2013–2017.

Prognoosi väljundiks on Harku valla kõigi kaheksa piirkonna kohta koostatud kaks stsenaariumit, millele on lähtuvalt juba aset leidnud rahvastikusündmustest püstitatud järgnevad eeldused.

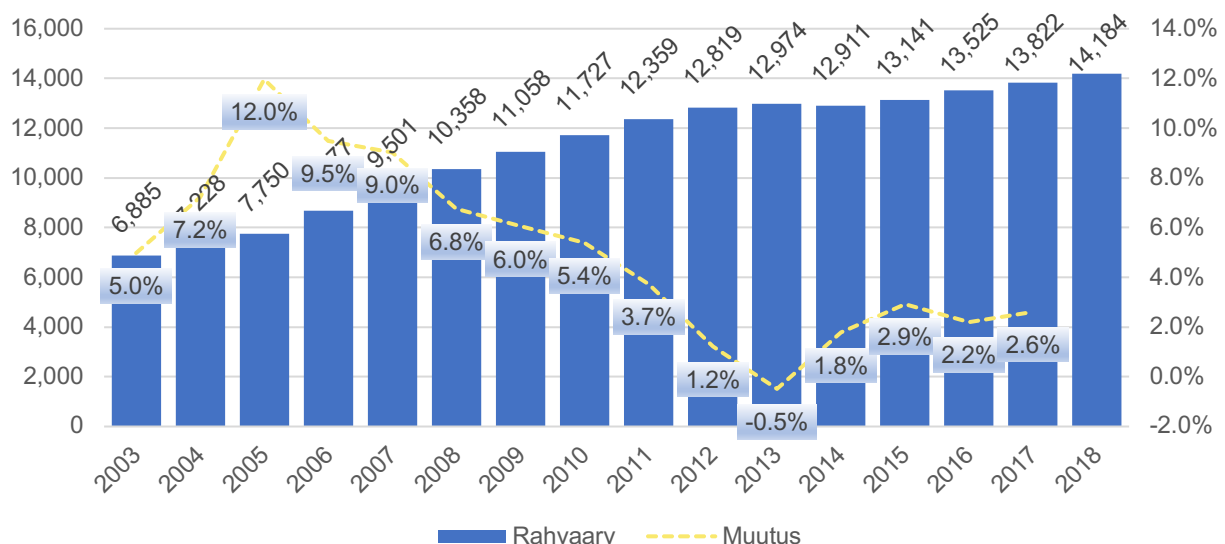
Baasstsenaarium – rändeprotsessidega ei ole arvestatud ehk stsenaarium iseloomustab rahvastiku sisemist taastevõimet. Sündimuse aluseks on vastava piirkonna aastate 2013–2017 keskmine summaarne sündimuskordaja (1,69–2,44 last fertiilses eas naise kohta), mis jääb samale tasemele terveks prognoosiperioodiks. Suremuse puhul on aluseks Harju maakonna meeste ja naiste oodatav eluiga sünnimomendil aastal 2016 (meestel 74,5 ja naistel 82,7 eluaastat), mis jääb muutumatuks prognoosiperioodi lõpuni.

³ Oodatava eluea kasv ei oma olulist mõju õpilaste arvukusele.

Rändestsenaarium – arvestatud on, et perioodil 2015–2017 toimunud vanuseliselt diferentseeritud rändekäitumine paikkondades jätkub prognoosiperioodi lõpuni. Summaarne sündimuskordaja jääb aastate 2013–2017 keskmisele tasemele prognoosiperioodi lõpuni. Oodatav eluiga sünnimomendil jätkab viimasele kahele kümnendile omast kasvu ja tõuseb aastaks 2050 meestel 81,4 ja naistel 86,2 eluaastani.

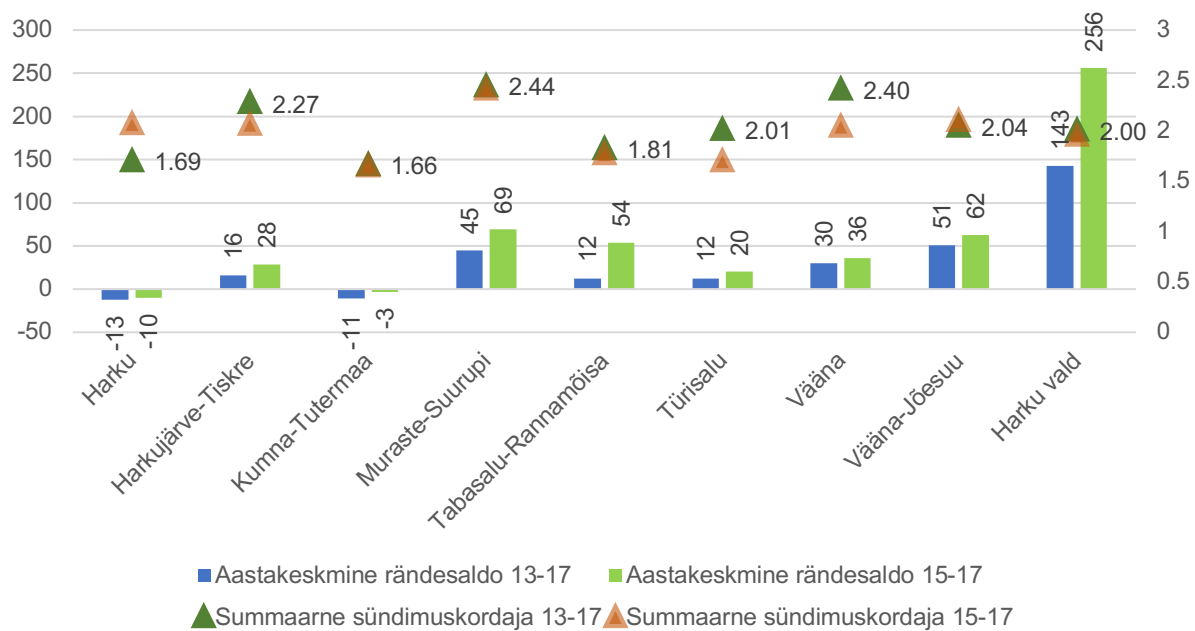
Piirkonnapõhised eeldused on püstitatud prognoosi lähteaastale 2018 eelnenud aastatel toimunud rahvastikusündmuste analüüsi alusel. 2018. aasta 1. jaanuari seisuga registreeritud rahvastiku arvestusse ei ole kaasatud omavalitsuse täpsusega registreeritud isikuid – kokku 171, neist vanuserühmas 0–19 22 isikut).

Harku valla rahvastikuarengut viimasel viieteistkümnel aastal iseloomustab valdavalt positiivne rändeiive ja pidevalt positiivne loomulik iive. Perioodil 2003–2010 kasvas rahvaarv enam kui 5% aastas, kuid kasvutempo vähenes alates kõrghetkest 2005. aastal pidevalt, muutudes aastal 2013 isegi negatiivseks (eeldatavalt mõjutatuna tasuta ühistranspordi rakendamisest Tallinnas). Järgnevatel aastatel 2014–2017 on rahvaarvu kasv jäänud 1,8% ja 2,9% vahele (vt Joonis 1). Loomuliku iibe komponent rahvaarvu kasvus on viimasel viiel aastal olnud u 100 inimest aastas, ülejäänud muutus on põhjustatud rändest.

Joonis 1. Rahvaarv ja rahvaarvu muutus võrrelduna eelneva aastaga Harku vallas

Mõlemas prognoosistsenaariumis on arvestatud aastate 2013–2017 keskmise summaarse sündimuskordajaga, ühtlustamaks rahvaarvult väiksemate kantide kordaja suuri kõikumisi üksikute aastate lõikes. Samuti on võrreldes viimase kolme aasta keskmisega tegemist ka kõrgema näitajaga. Rändestsenaariumis on rändele võimalikult suure positiivse mõju omistamiseks rände-eelduste aluseks võetud piirkondade viimase kolme aasta rändesaldo (vt Joonis 2).

Joonis 2. Aastakeskmine rändesaldo ja summaarne sündimuskordaja Harku valla piirkondades 2013–2017

Õpilaste arvu prognoosid piirkondades on esitatud nii lasteaia, põhikooli ja gümnaasiumiastme lõikes.

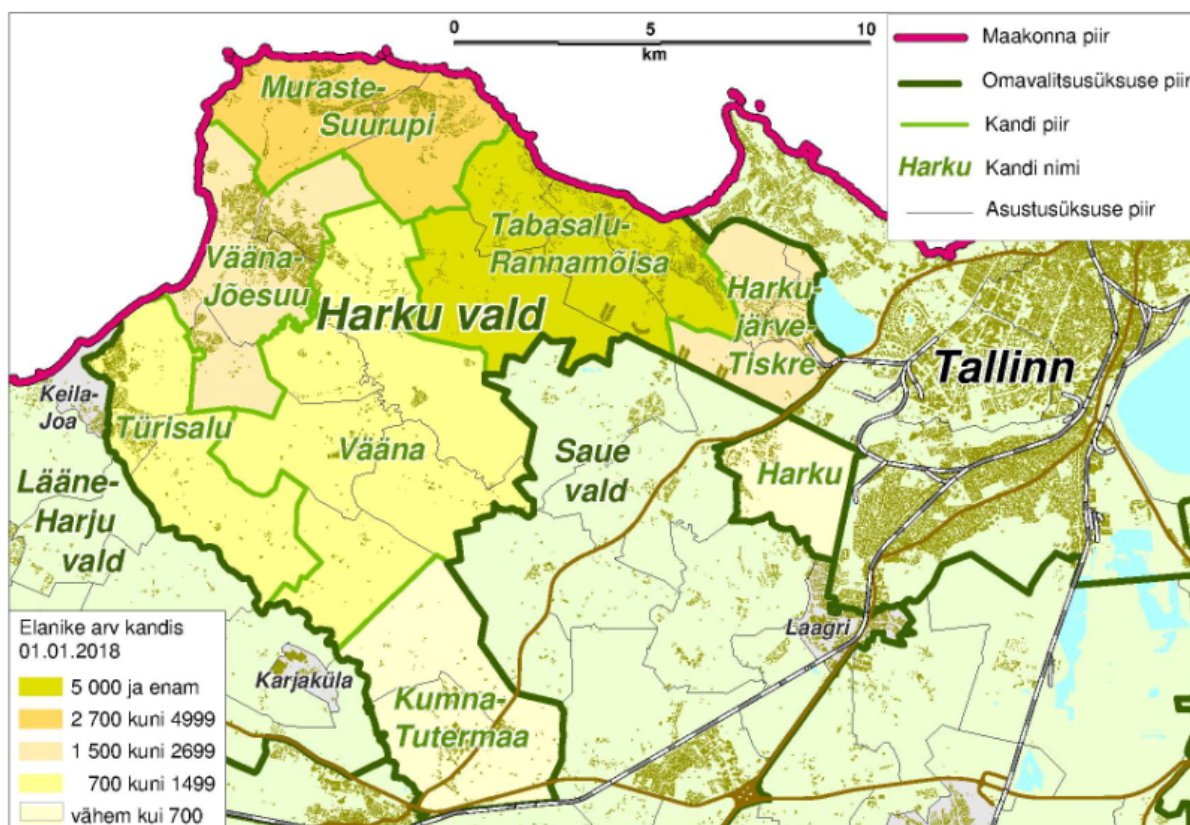
Prognoosistsenaariumite koostamiseks on kasutatud tarkvarapaketti *Spectrum v 5.71*.

2 Ülevaade Harku vallast

2.1 Ruumiline paiknemine

Harku vald on tihedalt lõimunud pealinnapiirkonda, mobiilpositsioneerimise andmetel sõidab üle poole tööealisest elanikkonnast igapäevaselt Tallinna ja teiste regiooni omavalitsusüksuste vahet.

Kõige tihedamalt on asustatud Tabasalu piirkond, kus asub ka valla keskus. Tallinna kesklinn asub sellest 13 km kaugusel. Samuti on suure elanike arvuga Harkujärve-Tiskre ning Muraste-Suurupi. Valla elanikkond paikneb ruumiliselt ebaühtlaselt (vt Joonis 3). Tabasalus elab ligi veerand valla rahvastikust (1.07.2018 seisuga 3603 inimest), samal ajal kui väiksemates küldes jääb elanike arv alla 100. Valla keskmine asustustihedus on 90 inimest km² kohta. Suuresti on selline jaotus tingitud elamuarendusest. Tallinnaga piirnevatel (Tabasalu, Harkujärve, Tiskre) ja hea ühendusega aladel (Muraste, Vääna-Jõesuu) on ehitustegevus viimastel aastatel üha hoogustunud, kaugemal on see aga olnud tagasihoidlik.

Joonis 3. Harku vald

Harku paikkond keskusega Harku alevikus on nii ühenduste, teenuste kui ka ruumikuju mõttes seotud pigem Saue kui Harku vallaga.

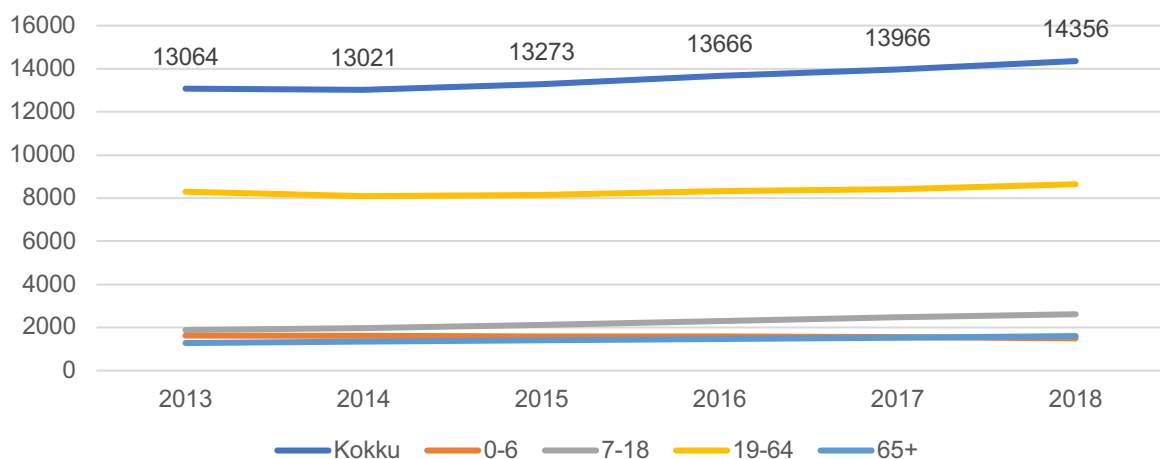
Suurem osa teenustest on koondunud Tabasallu (koolid, huvikool, kaubandus, erateenused). Küll aga on peamised avalikud teenused (lasteaiad ja põhikooli I ning II aste, sportimisvõimalused) kättesaadavad ka teistes kantides.

Valda läbivaks olulisimaks liikumisteks on maantee läbi Tabasalu, mille liikluskoormus on üha kasvanud.

Ühendused Tallinna kui kõige olulisema tõmbekeskusega on kõikidest Harku valla paikkondadest head. Küll aga on paikkondade omavaheline ühistranspordiga ühendatus kehv, mis tähendab, et ilma autota on liikumine keeruline. Olukorda on mõnevõrra parandanud järjest arenev kergliiklusteede võrgustik.

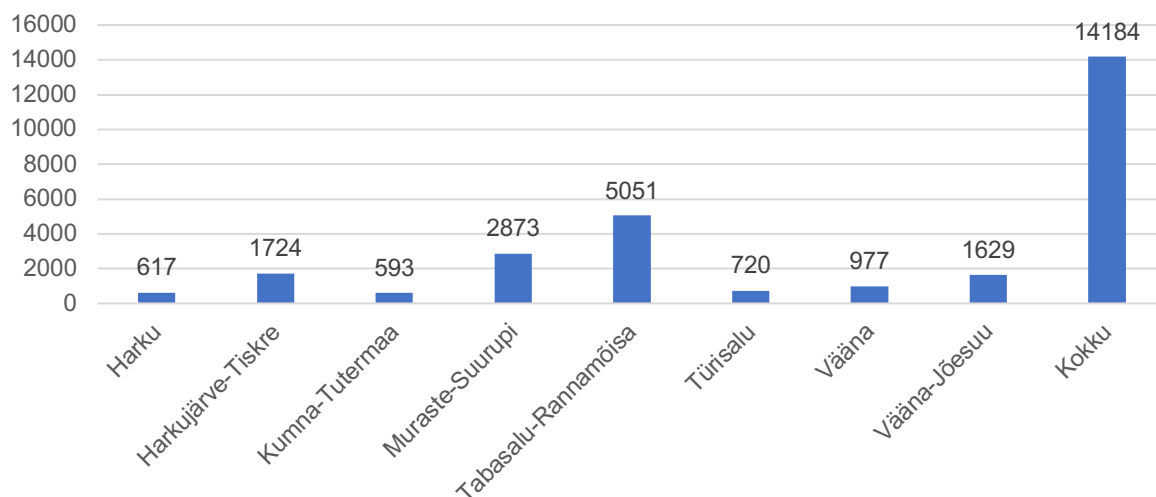
2.2 Rahvastik

Harku vallas elas 1.01.2018 seisuga 14 356 inimest. 2018. aasta juulis aga juba 14 625 inimest (vt Joonis 4). Perioodil 2013–2018 on valla elanikkond kasvanud 1292 inimese võrra (ligi 10%). Kasv on hoogustunud just eelkõige viimasel kolmel aastal. Seejuures on kõige kiiremini kasvanud kooliealiste (7–18) vanusegrupp (ligi 39% võrra). Samuti on jõudsalt kasvanud pensioniealiste grupp. Lasteaiaealiste grupp on aga kahanenud (ligi 8% võrra).

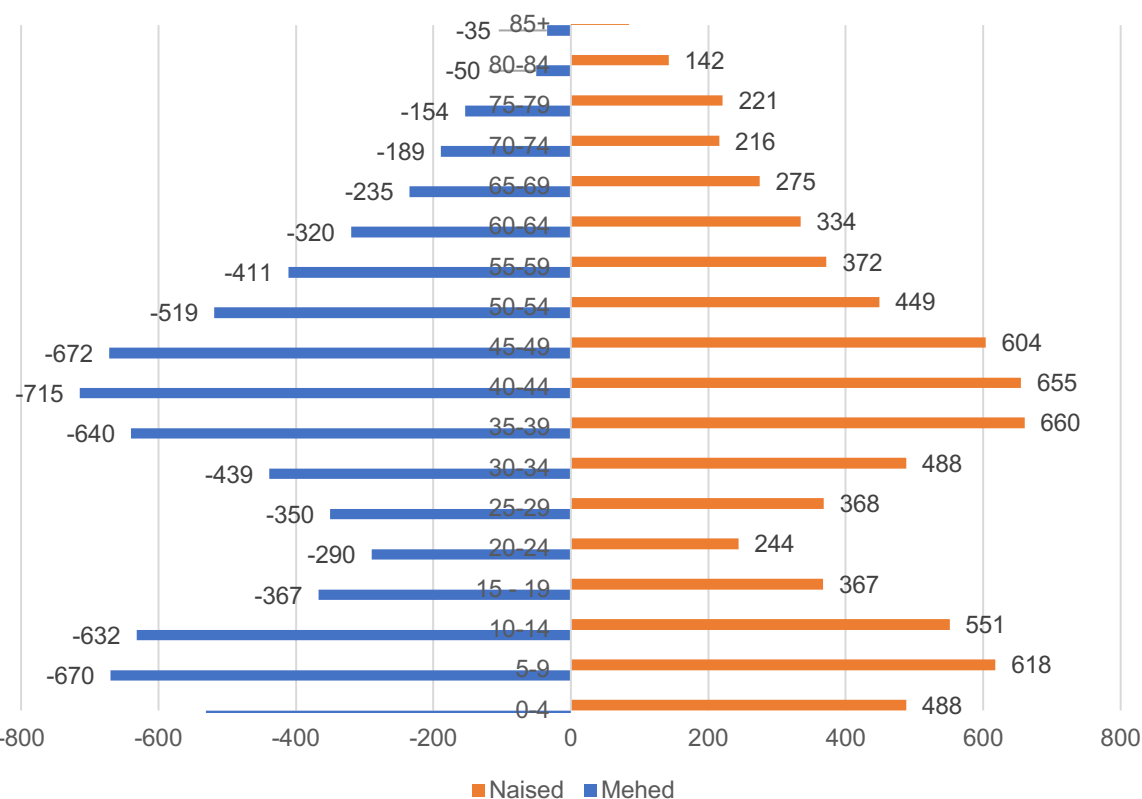
Joonis 4. Harku valla elanikkonna dünaamika 2013–2018 (allikas: Rahvastikuregister)

Elanike arv valla paikkondades erineb kuni 10 korda. 80% rahvastikust on koondunud nelja suuremasse piirkonda (Tabasalu-Rannamõisa, Muraste-Suurupi, Harkujärve-Tiskre, Vääna-Jõesuu), ülejäänud neljas paikkonnas jääb elanike arv alla 1000 (vt Joonis 5).

Joonis 5. Harku valla elanike arv paikkondades seisuga 01.01.2018 (allikas: Rahvastikuregister)

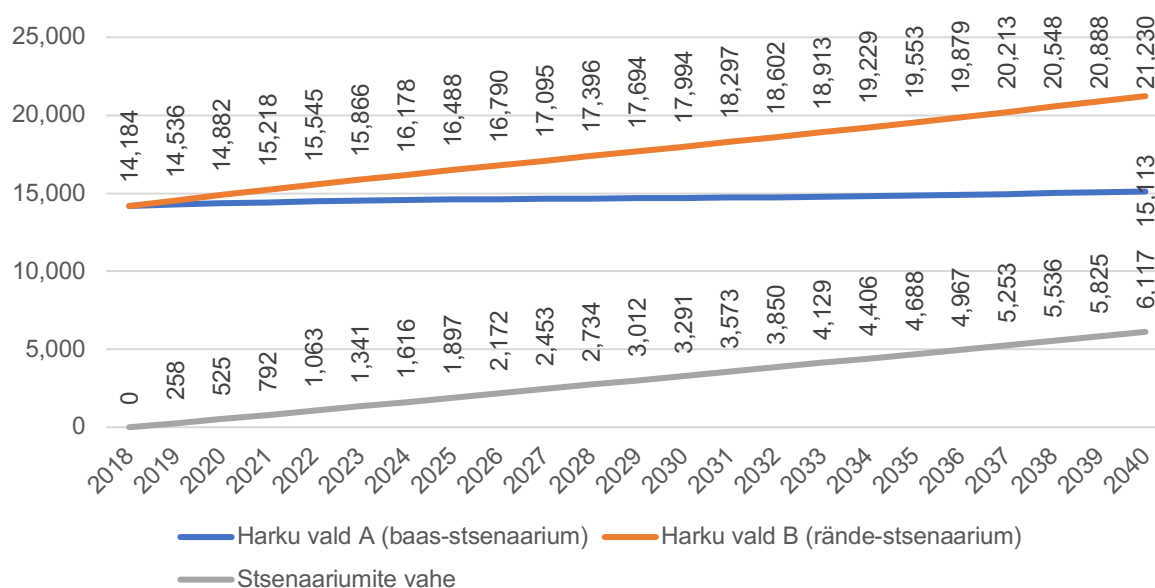
Sooline struktuur on vallas tasakaalus, vanuseline mitte (vt Joonis 6). Vallas elab 50,3% mehi ja 49,7% naisi. Oluline on aga märkida, et sünnitusikka hakkab jõudma väikesearvuline põlvkond, mis tähendab, et lasteaiaaeglaste laste arvukus hakkab tõenäoliselt kahanema, mida kinnitab ka vastav prognoos (vt altpoolt). Sellele viitab ka rahvastiku senine dünaamika. Samas jääb lähiaastatel kooliealiste arvukus jätkuvalt kõrgeks.

Joonis 6. Harku valla rahvastikupüramiid aastal 2018 (allikas: Rahvastikuregister)

Rahvastikuarengute hindamiseks koostati analüüsi käigus Harku valla elanike arvu prognoos aastani 2040. Prognoos põhineb 2018. aasta 1. jaanuari seisuga rahvastikuregistris fikseeritud Harku valla paikkondade rahvastiku soolisel- ja vanusjaotusel ning aastatel 2013–2017 paikkondades toimunud rahvastikusündmuste alusel diferentseeritud sündimus- ja rände-eeldustel. Prognoosis ei ole arvestatud valla täpsusega registreeritud elanikega (171 isikut). Prognoosi väljundina on iga Harku valla paikkonna (8) kohta koostatud kaks stsenaariumit – baasstsenaarium (A) ja rändestsenaarium (B). Täpsemalt on prognoosi metoodika välja toodud eksperthinnangu punktis 1.2.

Baasstsenaariumi kohaselt suureneb Harku valla elanike arv perioodi lõpuks u 1000 elaniku võrra. Rände-stsenaariumi kohaselt on tõus märkimisväärselt suurem, elanikkonna arv ulatub sel juhul aastaks 2040 enam kui 21 tuhande elanikuni (vt Joonis 7).

Joonis 7. Harku valla rahvastikuprognoos

Rändestsenaariumit toetab ka praeguseks kehtestatud ja realiseeritud detailplaneeringute arv (vt Tabel 1). Planeeringud annavad ülevaate, kuhu ja kui palju võiks potentsiaalselt elanikke lisanduda ehk teisisõnu, kuhu neil oleks teoreetiliselt võimalik elama asuda. Leibkonna suuruseks on arvestatud keskmiselt 2,6 inimest. Tabelist nähtub, et teoreetiliselt võiks planeeringute järgi Harku valda lisanduda ligikaudu 7500 elanikku. Suurim osa neist jaguneb 3 asustusüksuse (Harku alevik, Harkujärve ja Tiskre külad) vahel. Seejuures on aga kõige enam realiseeritud planeeringuid Tabasalus ja Murastes. Liites omavahel praeguse elanike arvu ja planeeringute järgi potentsiaalselt lisanduvate oma, on tulemuseks veidi üle 22 tuhande inimese.

Samas tuleb arvestada, et kõik planeeringud kindlasti ei realiseeru, kuid teisalt koostatakse juurde ka uusi. Seega võib väita, et baasstsenaariumi rakendumine ei ole tõenäoline, pigem võib eeldada elanikkonna kasvu rändestsenaariumi järgi või mõnevõrra vähem.

Tabel 1. Potentsiaalselt lisanduda võivate elanike arv detailplaneeringute alusel (allikas: Harku Vallavalitsus seisuga juuni 2018)

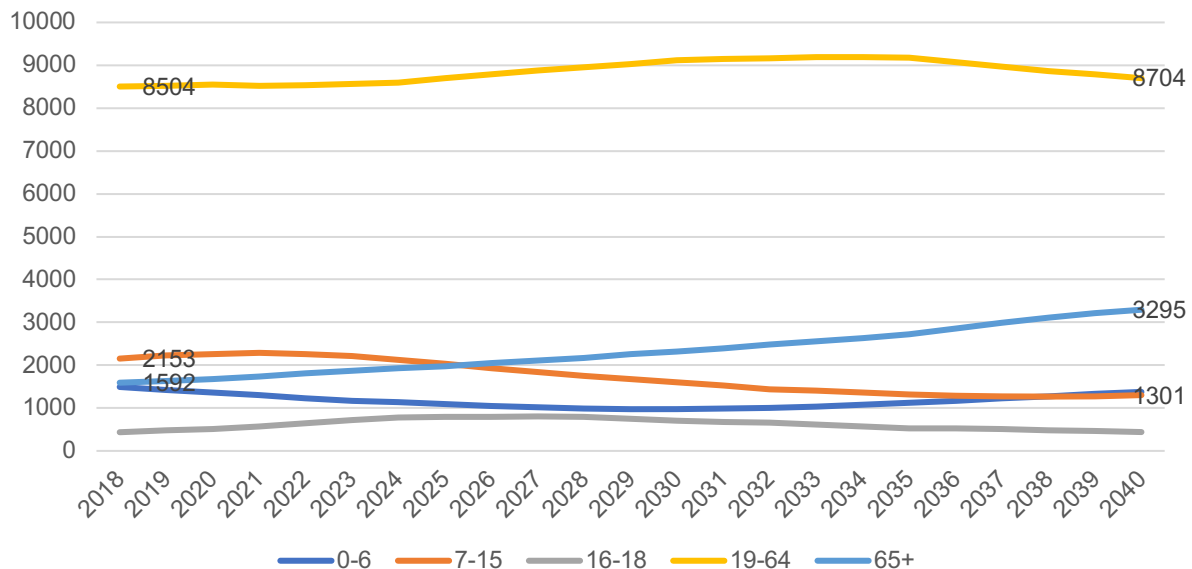
Jrk nr	Asustusüksus	Kehtestatud elamuühikute arv (alates 1995. a)	Realiseeritud elamuühikute arv	Realiseerimata elamuühikute arv	Potentsiaalselt lisanduvaid elanikke (realiseerumata elamuühikute baasil)
1	Adra küla	26	17	9	23
2	Harku alevik	526	65	461	1199
3	Harkujärve küla	597	177	420	1092
4	Humala küla	1	0	1	3
5	Ilmandu küla	88	81	7	18
6	Kumna küla	4	6	-2	-5
7	Kütke küla	21	10	11	29
8	Laabi küla	0	0	0	0
9	Liikva küla	278	105	173	450
10	Meriküla	35	46	-11	-29
11	Muraste küla	589	522	67	174
12	Naage küla	15	12	3	8
13	Rannamõisa küla	229	161	68	177
14	Suurupi küla	228	159	69	179
15	Sörve küla	51	44	7	18
16	Tabasalu alevik	950	758	192	499
17	Tiskre küla	1605	382	1223	3180
18	Tutermäe küla	11	9	2	5
19	Türisalu küla	21	14	7	18
20	Vahi küla	78	32	46	120
21	Vaila küla	22	16	6	16
22	Viti küla	26	31	-5	-13
23	Vääna küla	78	21	57	148
24	Vääna-Jõesuu küla	200	149	51	133
	Kokku	5679	2817	2862	7441

Oluline on vaadelda, kuidas muutub elanikkonna vanuseline koosseis (vt Joonis 8 ja Joonis 9). Mõlema stsenaariumi puhul on kõige kiiremalt kasvavaks grupiks elanikud vanuses 65+. Baasstsenaariumi puhul on ette näha grupi kahe-, rändestsenaariumi puhul aga isegi ligi kolmekordistumist (praeguselt 1500-lt inimeselt enam kui 4000-ni).

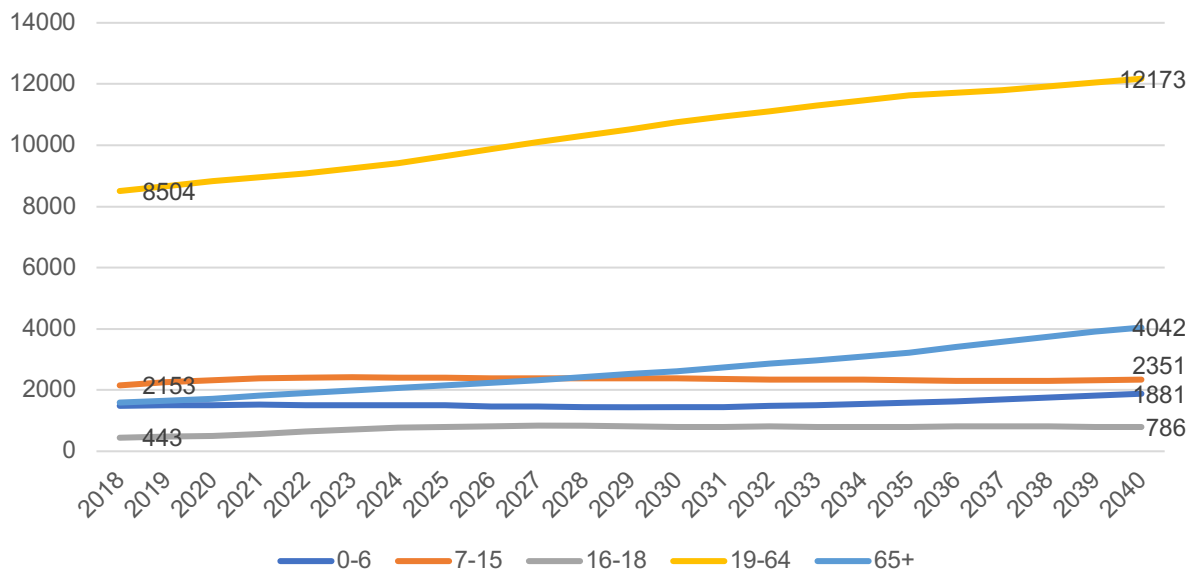
Põhikooliealiste (vanuserühm 7–15) arvukuse osas on aga baas-stsenaariumi puhul aastaks 2040 ette näha ligi 40-protsendilist kukkumist. Rändestsenaarium näitab küll võrreldes praeguse olukorraga tõusu, kuid võrreldes senise dünaamikaga (viimase viie aasta jooksul +39%) on see oluliselt väiksem – kasv ulatub 2040. aastaks 9 protsendini. Seejuures toimub kasv peamiselt järgneva 4–5 aasta jooksul, mil grupi

arvukus suureneb ca 2150-lt enam kui 2400-ni, edaspidi põhikooliealiste arv stabiliseerub.

Gümnaasiumiealiste (vanuserühm 16–18) arvukus kasvab mõlema stsenaariumi kohaselt järgneva 7–8 aastaga pea kaks korda, jõudes praeguselt 443-lt enam kui 800-ni. Vanusegrupp 0–6 on rände-stsenaariumi puhul järgneval kümnendil suhteliselt stabiilne (ca 1500 last), baasstsenaariumi kohaselt aga väheneb kiiresti, ulatudes aastaks 2028 vaid 1000-ni ning hakkab seejärel uuesti tasapisi kasvama.

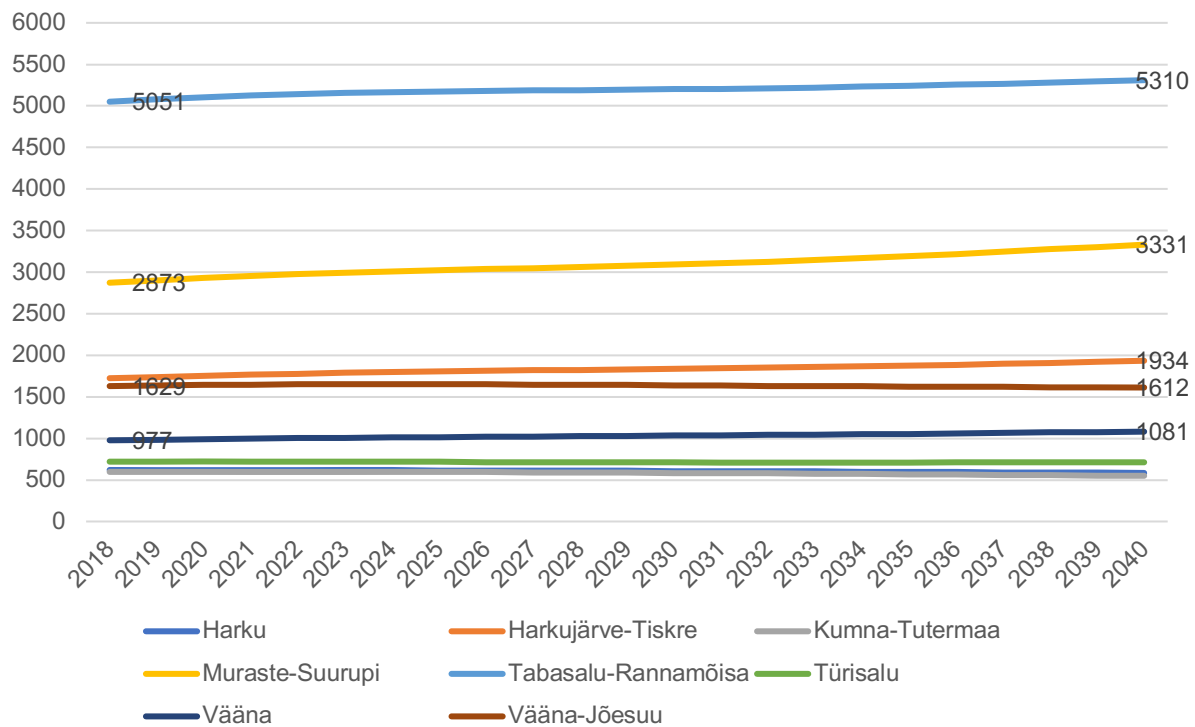
Joonis 8. Harku valla rahvastikuproгноos vanusegruppide lõikes (baasstsenaarium)

Joonis 9. Harku valla rahvastikuproгноos vanusegruppide lõikes (rändestsenaarium)

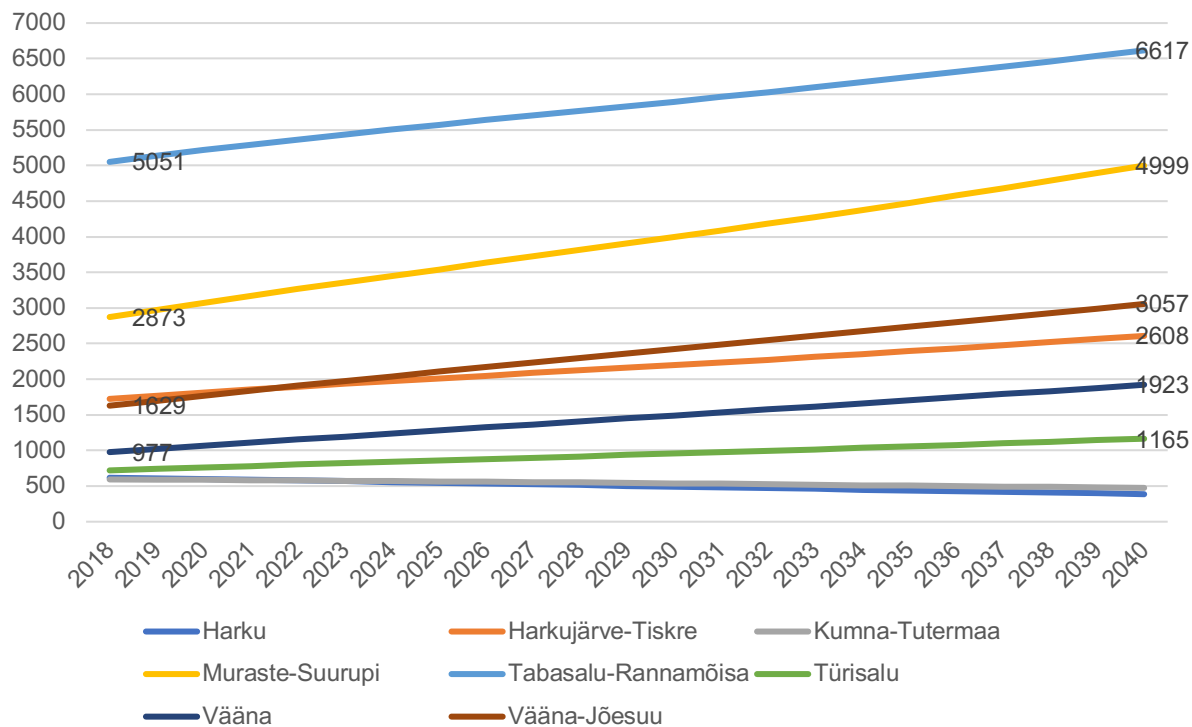
Vaadeldes paikkondi eraldi, on näha, et baasstsenaariumi järgi on mõnevõrra kasvava elanikkonnaga Tabasalu-Rannamõisa (ca 5%, +259 inimest), Muraste-Suurupi (ca

16%, +458 inimest), Harkujärve-Tiskre (ca 11%, +210 inimest) ja Vääna (ca 11%, +104 inimest). Ülejäänud paikkondades on ette näha rahvastiku arvu vähenemist (vt Joonis 10).

Joonis 10. Paikkondade rahvastikuproгноos (baasstsenaarium)

Rändestsenaariumi rakendudes on paikkondlikud kasvud suuremad, v.a Harkus ja Kumna-Tutermäal, kus tulenevalt väljarändest elanikkonna arv pigem väheneb (vt Joonis 11). Absoluutnumbrites on suuremahulist kasvu ette näha Muraste-Suurupi (+2126 inimest, ca 74%), Tabasalu-Rannamõisa (+1566 inimest, ca 31%) ja Vääna-Jõesuu (+1428 inimest, ca 88%) paikkondades. Protsentuaalselt on suur kasv ka Harkujärve-Tiskre, Vääna ja Türisalu paikkondades, kus elanike arv suureneks samuti 1,5-2 korda.

Joonis 11. Paikkondade rahvastikuproгноos (rändestsenaarium)

Elanike arv mõjutab otseselt teenusvajadust paikkondades. Edasises analüüsis käsitletaksegi haridusvaldkonna mõistes olulisi teenuseid.

3 Lühiülevaade Harku valla haridusvõrgust

Harku vallas on seitse alusharidust pakkuvat õppeasutust, neist kuus on eraldiseisvad lasteaiad:

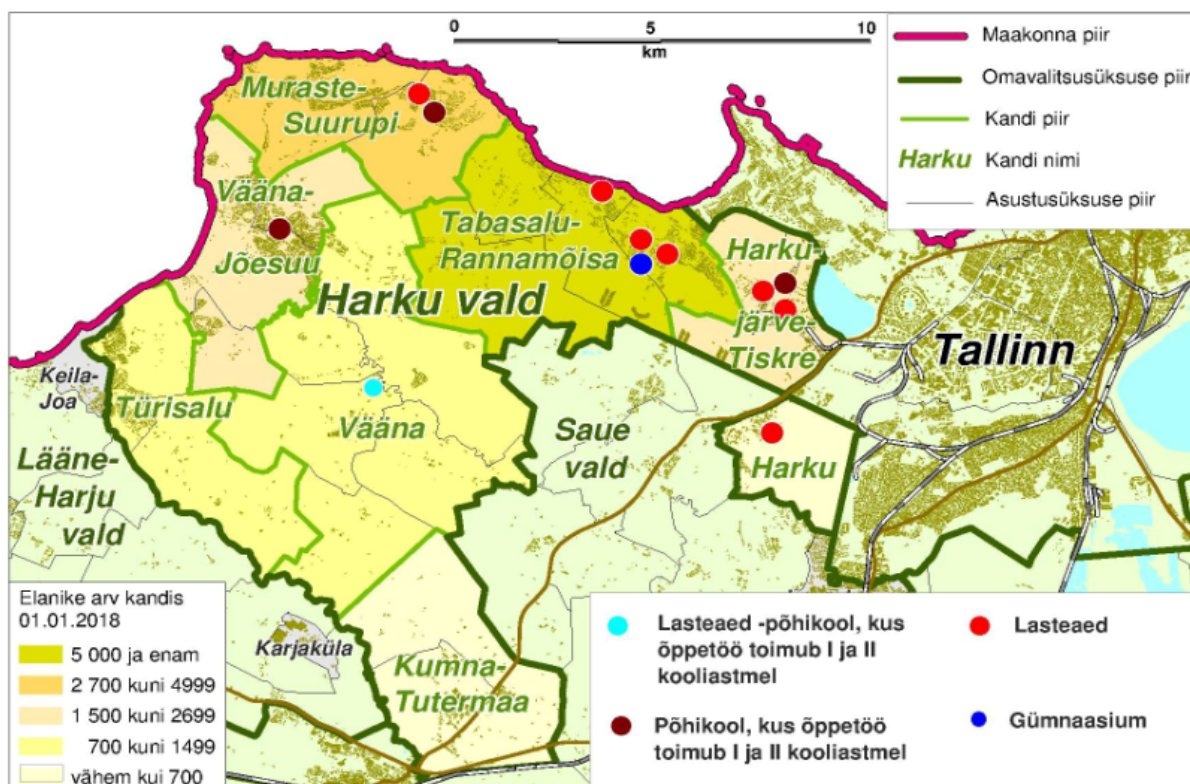
- 1) Alasniidu Lasteaed (Harkujärve-Tiskre paikkond);
- 2) Harku Lasteaed (Harku paikkond);
- 3) Pangapealse Lasteaed (Muraste-Suurupi paikkond);
- 4) Rannamõisa Lasteaed (Tabasalu-Rannamõisa paikkond);
- 5) Tabasalu Lasteaed Tibutare (Tabasalu-Rannamõisa paikkond);
- 6) Tabasalu Teelahkme Lasteaed (Tabasalu-Rannamõisa paikkond).

Lisaks tegutseb Vääna Mõisakoolis kaks lasteaiarühma. Alasniidu Lasteaed töötab kahes hoones: peahoone asub Tiskre külas ja filiaal Harkujärve külas. Täiendavalt pakub Tabasalu alevikus lapsehoiuteenust Harku vallavalitsuse hallatav asutus Tabasalu Lastehoid.

Vallas on kokku viis munitsipaalkooli:

- 1) Harkujärve Põhikool (Harkujärve-Tiskre paikkond);
- 2) Muraste Kool (Muraste-Suurupi paikkond);
- 3) Vääna-Jõesuu Kool (Vääna-Jõesuu paikkond);
- 4) Vääna Mõisakool (Vääna paikkond);
- 5) Tabasalu Gümnaasium (Tabasalu-Rannamõisa paikkond).

Vääna Mõisakool on lasteaed-põhikool, kus tegutseb kaks esimest kooliastet. Harkujärve Põhikool, Muraste Kool ja Vääna-Jõesuu Kool on põhikoolid, kus õpe toimub I ja II kooliastmel, Tabasalu Ühisgümnaasiumis toimub õpe 1.–12. klassini.

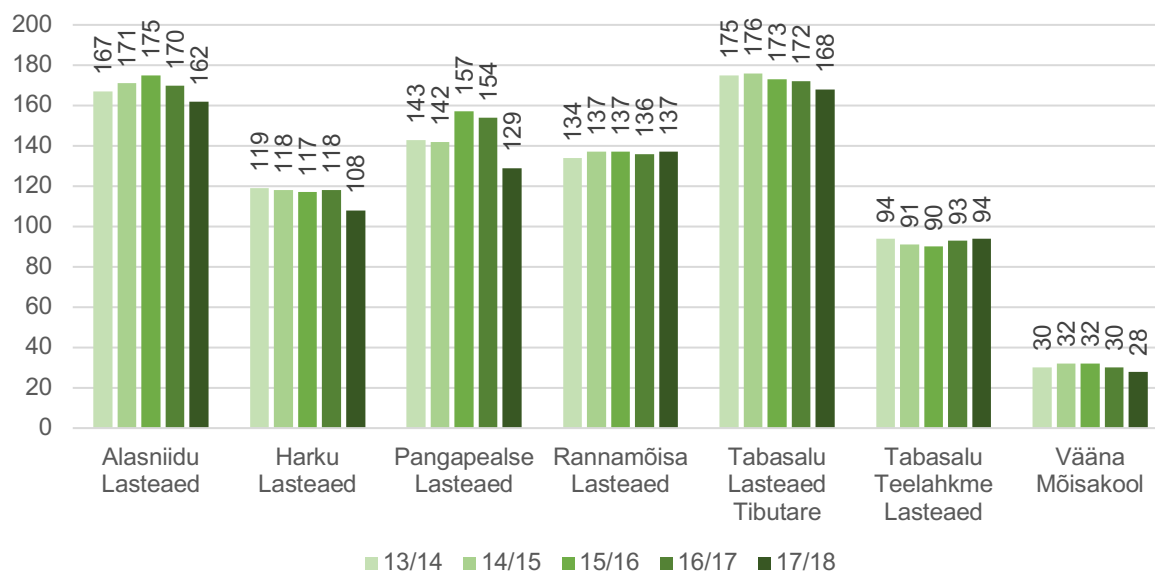

Joonis 12. Harku vallas osutatavad üldharidusteenused ja nende paiknemine (allikas: Haridussilm)

3.1 Alusharidus

2017/2018 õppeaastal on valla alusharidusasutustes moodustatud 40 rühma, kus käib **kokku 826 last** (vt Joonis 13).

Kõige suurem on laste arv 8-rühmalistes Tabasalu Tibutare Lasteaias (168) ja Alasniidu Lasteaias (162). Rannamõisa, Pangapealse ja Harku lasteaedades tegutseb kõigis 6 rühma ning laste arv jääb vahemikku 108–137. Pisut väiksem on 4 rühmaga Tabasalu Teelahkme lasteaed (94), Vääna Mõiskooli kahes rühmas käib kokku 28 last. Laste arv on viimase viie õppeaasta jooksul veidi vähenenud, kokku 4%. 10% on laste arv vähenenud Pangapealse Lasteaias (suleti ajutine rühm), Harku Lasteaias on laste arv vähenenud 9%.

Joonis 13. Lasteaias käivate laste arv õppeaastatel 2013/2014–2017/2018 (allikas: Haridussilm)

Nõudlus lasteaiakohtade järgi on suurem valla keskses Tabasalu alevikus, samuti Rannamõisa külas, Tiskre külas ja Harkujärve külas. Praeguse seisuga vallas vabu lasteaiakohti ei ole.

Lasteaiakoha taotlemine, samuti kohtade jagamine koolide esimestesse klassidesse toimub Harku vallas e-keskkonna HALDO kaudu.

Alasniidu Lasteaed alustas tööd Tiskre külas kuuerühmalisena 2011. aasta sügisel. Lasteaia kaheühmaline filiaal Harkujärve külas avati 2012. aasta sügisel, kus renoveeriti vana lastaiahoone. 2017/2018 õppeaastal töötab lasteaias kaheksa rühma. Lasteaia eripäraks on projektipõhine õppetegevus kasutades Reggio Emilia metoodilisi lähenemisi, keskkonnakasvatust ja koostöö aktiivse kogukonnaga.

Harku Lasteaed töötab Harku alevikus majas, mis avati 2002. aasta sügisel neljarühmalisena. Tänu juurdeehitusele töötab lasteaed alates 2007. aasta sügisest kuuerühmalisena, kus on 120 lasteaiakohta 2–7-aastastele lastele. Lasteaia eripäraks on paiknemine samas hoones raamatukoguga. Lasteaia vahetus läheduses asub vana mõisahoone koos sinna kuuluva iidse mõisapargiga, samuti on lähedal Harku

mets oma matkaradade, liivamägede ja tiikidega, mis on hea keskkond tegevustele vabas õhus.

Pangapealse Lasteaed töötab 2008. aastal valminud hoones Muraste külas. Lasteaias töötab kuus rühma, lasteaiakohti on kokku 144 lapsele. Labürinti meenutav maja loob head võimalused uueneva õpikäsitluse rakendamiseks: lastel on siseruumides suurem liikumisvabadus ning võimalus eralduda mängusaarele, kus saab mängida erinevates tegeluskeskustes ja heade mõtete nurgas. Lasteaia eripära seisneb pärimuskultuuri väärtustamises. Lasteaia õueala on suur ja võimaldab mitmesugust tegevust. Territooriumil asub ka kalgumägi, 20 minuti jalutuskäigu kaugusel asub meri ja liivarand, kuhu jõudmiseks peab alla ronima panga trepist.

Rannamõisa Lasteaed asub Rannamõisa külas, lasteaed pakub alusharidust 140 lapsele kuues rühmas. Tartu Ülikooli Eetikakeskus tunnustas konkursil "Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed" Rannamõisa lasteaeda tiitliga "Hea lasteaia ekspert 2017" lasteaiapere tervikliku ja tervisliku, laste iseseisvat, vaba tegevust võimaldava kasvukeskkonna loomise ja väärtustamise ning teadliku planeerimise eest.

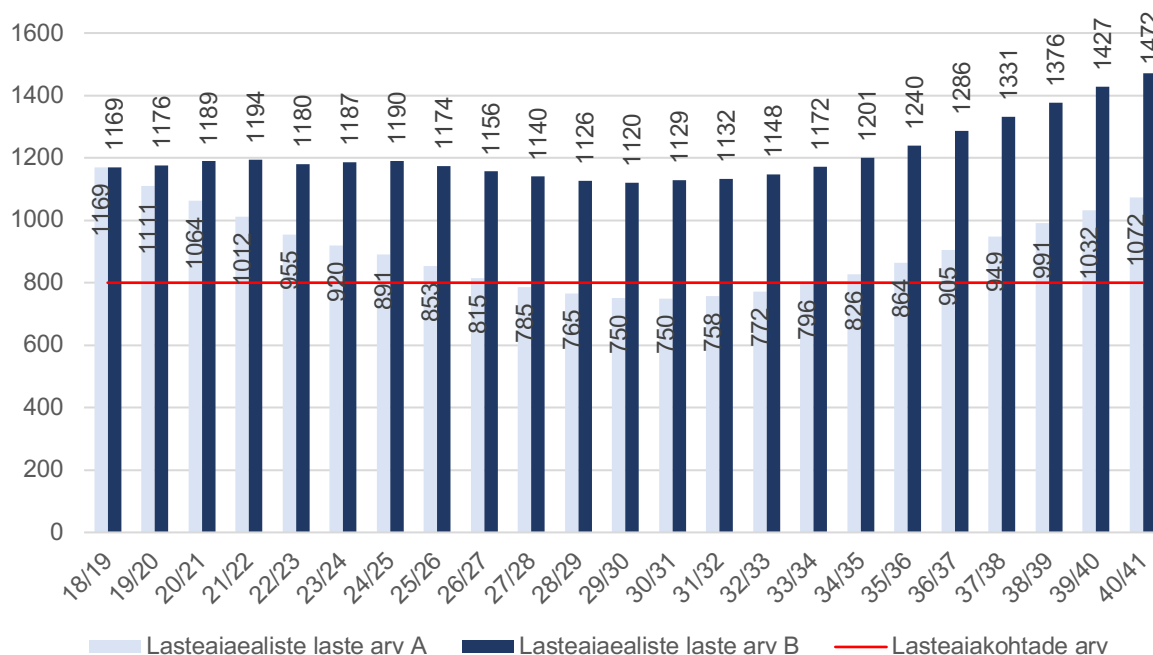
Tabasalu Lasteaed Tibutare töötab kaheksarühmalisena 1970. aastal ehitatud lasteaiahoones ning see on Harku valla vanim ühes majas tegutsev lasteaed. Lasteaias on kohti on 176 lapsele. Lasteaia tegevuse ja personali professionaalsuse kvaliteeti on oluliselt mõjutanud Tallinna Ülikoolile ja Tallinna Pedagoogilisele Seminarile praktikabaasiks olemine (lepingud sõlmitud koostööks alates 2000. aastast) ning koostöö Tartu ja Tallinna Kõrgema Meditsiinikoolidega spetsialistide väljaõppel. Tibutare Lasteaed on eestvedajaks Harku lasteaedade sportlikule ettevõtmisele. 2013. aastal omistati Tibutare Lasteaiale Tartu Ülikooli Eetikakeskuse poolt "Hea lasteaia rajaleidja" tiitel. Lasteaed praktiseerib alates 2014. aastast teaduspõhist õpi- ja sotsiaalsete oskuste õppemetoodikat „Samm-Sammult“.

Tabasalu Teelahkme Lasteaed tegutseb alates 2002. aastast Tabasalu aleviku Teelahkme elamurajoonis. Lasteaia neljas rühmas on turvaline ja hea kasvukeskkond, kus on loodud tingimused lapse mitmekülgeks arenguks. Lasteaia üks eripära on arhitektuur: maja meenutab väliselt kajakat, kelle tiibades asuvad rühmaruumid. Lasteaias on saal, kunstiateljee, õueala, mis pakub mitmekesiseid võimalusi teha õuesõpet, avastada loodust. Tabasalu Teelahkme lasteaed on teekonnal projektõppe ja lapsest lähtuva õpetuse poole, kus lapsel on võimalus juhtida oma õppimist, aega minna teemadega süvitsi, aega mängida ja sõpradega koos olla.

Vääna Mõisakoolis töötab kaks lasteaia liitühma. Kool tegutseb Vääna külas ajaloolises Vääna mõisa härrastemajas, mis on täies ulatuses restaureeritud 2015. aastal. Muinsuskaitsealuses mõisas on kooli kasutada kõik endised mõisa ruumid esimesel ja soklikorrusel. Lisaks on juurde süvendatud keldriruumid, kus asuvad tehnosõlmed ning rajatav kooli muuseum. Vääna Mõisakool on ajaloolisele järjepidevusele ja traditsioonidele tuginev, samas pidevas arengus ja uuendusmeelseid lahendusi otsiv haridusasutus. Mõisa ümbritsevas looduskaitsealuses pargis asuvad spordiväljakud ning lasteaia mänguväljak. Lasteaia muusikatunnid toimuvad kooli muusikaklassis ja liikumise tunnid tall-tõllakuuris või õuealal.

Lasteaiaaalistate arvu prognoos näitab, et vastavalt baasstsenaariumile hakkab lähiaastatel laste arv langema, rändestsenaariumi puhul püsib aga kuni õppeaastani 2034/2035 väga stabiilne (vt Joonis 14). **Seega on lasteaiakohtadega kaetus praegu vallas optimaalne ja uusi kohti pole valla kui terviku vaates tarvis juurde**

rajada. Kohtade vabanemisel on võimalik nt luua juurde kohti erivajadustega lastele või vähendada laste arvu rühmas.

Joonis 14. Harku valla lasteaiaealiste laste arvu prognoos

2017/2018 õppeaastal käis Harku valla lasteaedades teistest omavalitsustest kokku 25 last, mis on vaid 3% lasteaias käivatest lastest. Suurem osa neist (16) on Tallinnast, teistest omavalitsustest käivad vallas üksikud lapsed (vt Tabel 2). Kahel varasemal õppeaastal on teiste omavalitsuste laste arv ja osakaal Harku valla lasteaedades olnud veelgi väiksem (2% Harku valla lasteaedades õppivatest lastest).

Tabel 2. Teiste omavalitsuste lapsed Harku valla lasteaedades (allikas: Harku Vallavalitsus)

Omavalitsus	2015	2016	2017
Keila linn			1
Lääne-Harju vald		1	1
Saku vald		1	1
Saue vald	2	2	4
Tallinn	16	12	16
Väljaspool Harjumaad	2	1	2
Kokku	20	17	25

Lasteaedade lõikes oli 2017/2018 õppeaastal teiste omavalitsuste laste osakaal suurim Harku Lasteaias ja Tabasalu Teelahkme Lasteaias (7%). Vääna Mõisakooli lasteaiarühmades õpivad mitmendat õppeaastat järjest ainult Harku valla lapsed.

Väljapool Harku valda käis 2017/2018 õppeaastal teiste omavalitsuste lasteaedades 90 Harku valla last. Ligi 80% neist (69 last) käib Tallinna linna lasteaedades. Viimastel

aastatel on teiste omavalitsuste lasteaedades käivate Harku valla laste arv vähenenud (vt Tabel 3).

Tabel 3. Harku valla lapsed teiste omavalitsuste lasteaedades (allikas: Harku Vallavalitsus)

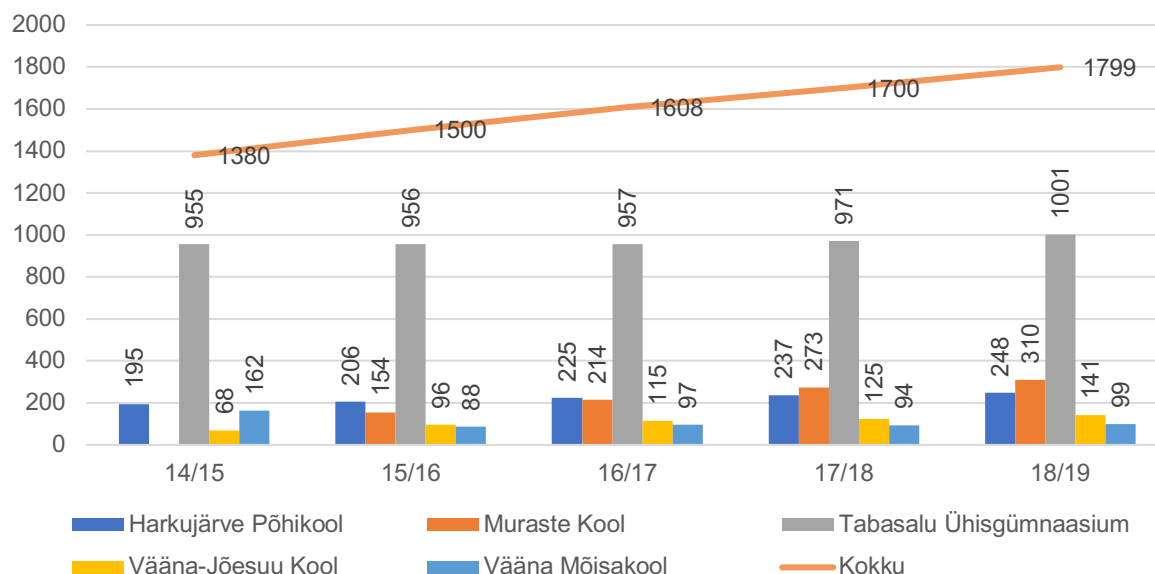
Omavalitsus	2015	2016	2017
Keila linn	5	5	3
Lääne-Harju vald	5	3	2
Väljaspool Harjumaad	6	9	6
Saue vald	13	8	7
Tallinn	104	101	97
Viimsi vald		2	3
Kokku	133	128	118

Kokkuvõttes on lasteaedade osas mujalt Harku valda tulnud laste osatähtsus marginaalne, Tallinna lasteaedades käib küll ligi 100 Harku valla last, kuid valla lasteaialaadest moodustab see siiski vaid veidi enam kui 10%. Seega võib väita, et alusharidus toimib Harku vallas suuresti kohapõhiselt.

3.2 Üldharidus

2017/2018 õppeaastal õppis Harku valla koolides kokku 1799 õpilast (vt Joonis 15). Kõige enam on õpilasi Tabasalu Ühisgümnaasiumis (1001). Keskmise suurusega koolid on Muraste Kool (310) ja Harkujärve Põhikool (248) väiksema õpilaste arvuga on Vääna-Jõesuu Kool (141) ja Vääna Mõisakool (99).

Viimase nelja aastaga on õpilaste arv valla koolides kasvanud 30%, seda peamiselt Muraste, Vääna-Jõesuu ja Harkujärve koolide arvelt. Muraste Kooli õpilaste arv suurenes avamise järgselt suurenenud 3 aastaga kaks korda (154-lt 310-ni). Vääna-Jõesuus on õpilaste arv 4 aastaga suurenenud kaks korda (68-lt 141-ni), selle peamiseks põhjuseks on II kooliastme avamine. Samal ajal on Tabasalu Ühisgümnaasiumi ning ka Vääna Mõisakooli õpilaste arv on olnud viimase viie aasta jooksul suhteliselt stabiilne.

Joonis 15. Õpilaste arv Harku valla koolides (allikas: Haridussilm)

Harkujärve Põhikool tegutseb Harkujärve külas. 2011. aastal kolis kool endisest hoonest Ventri tee 1, mis tagastati õigusjärgsele omanikule, hoonesse Ventri tee 2. Hoones, mis oli ehitatud hobuste maneežiks, teostati põhjalikud ümberehitustööd. Kehalise kasvatuse tunnid toimuvad kooli kõrval asuvas spordihoones. 2018. aastal sai 1000-ruutmeetrine koolihoone 880-ruutmeetrise juurdeehituse, kus paiknevad klassiruumid, raamatukogu ja juhtkonna toad; peamajaga ühendab juurdeehitust galerii. Ehitustöid teostati ka olemasolevas koolihoones (söögisala suurendamine, kokandusklassi suurendamine, aatriumi ehitus). Kõiki ehitustöid rahastati Harku valla eelarvest. Koolis tegutseb 12 klassikomplekti: igas klassis 1.–6.-klassini on kaks paralleeli. Koolis praktiseeritakse nii klassikalisi kui aktiivõppemeetodeid, märkimisväärne osa õppest viiakse läbi klassiruumist väljaspool (looduses, ettevõtetes, muuseumides).

Muraste Kool töötab uues 2014. aastal valminud koolihoones Muraste külas. Muraste Kool on kogukonnakool: koolihoones toimuvad erinevad huviringid, viiakse läbi valla suurüritusi, käib koos külaselts ning tulevikus on plaanis avada ka noortekeskus. Avar spordisaal pakub võimalust treeninguteks nii õpilastele, kui ka külaelanikele, lähiaastatel valmib välistaadion, mis võimaldab külaelu veelgi aktiveerida ning erinevaid spordi- ja rahvaüritusi korraldada. Koolis tegutseb 14 klassikomplekti, koos 2018. a sügisel valmiva juurdeehitusega on kool aga mõeldud 12-le.

Vääna-Jõesuu Kool töötab uues hoones Vääna-Jõesuu külas, koolis on 6 klassi ühe paralleelina. Hoones on avarad klassiruumid, saal, söökla ja õppekook. Õuealal on staadion ning võimalused võrkpalli ja korvpalli mängimiseks. Inspireeriv on kooli ümbrus – parkmets, läheduses mets, jõgi ja meri. Loodus ja suur staadioni ala loovad head eeldused õuesõppeks ja liikumiseks. Kool kasutab seda eelist igapäevastes 50-minutilistes õuevahetundides. Koolil on tihe koostöö kohaliku kogukonnaga: koolimajas on külaseltsi ruum, koos külaseltsiga on tehtud mitmeid projekte. Vääna-Jõesuu Koolis on võimalik korraldada üritusi (sünnipäevad lastele ja täiskasvanutele, peielauad) ning suvelaagreid.

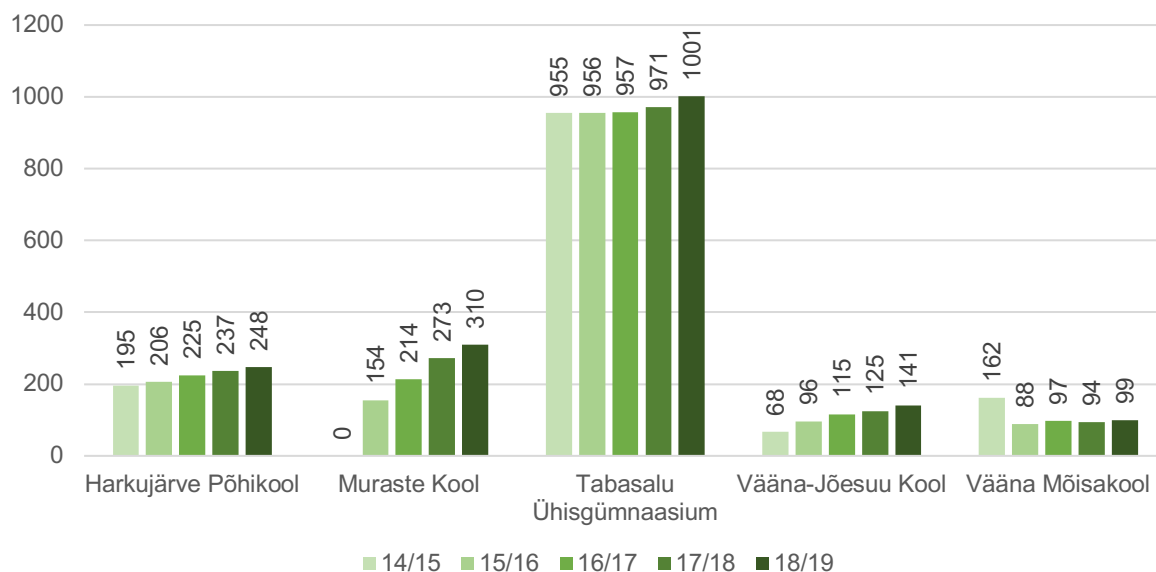
Vääna Mõisakool tegutseb Vääna külas ajaloolises Vääna mõisa härrastemajas, mis on täies ulatuses restaureeritud 2015. aastal. Koolis on 6 klassi ühe paralleelina. Spordi- ja võimlemissaal kehalise kasvatuse tundide läbiviimiseks on mõisa talltõllakuuris, seal tegutseb ka Vääna raamatukogu, mille teenuseid kasutavad nii õpilased kui õpetajad. Kooli lähiaastate prioriteet on sisult kaasaegse ja vormilt kultuuriväärtustele tugineva õpikeskkonna kujundamine. SA Innove ja Rajaleidja keskustega koostöös toimuvad koolis karjääriõppe tunnid, mis toetavad eelkõige 6. klassi õpilasi, kes suunduvad Vääna Mõisakoolist edasi uude kooli.

Kooli juures toimub aktiivne huvitegevus, mis võimaldab lastel kodulähedases paigas kvaliteetselt aega veeta. 2014. aastal sai Haridus- ja Teadusministeeriumi koolitusloa kooli juures tegutsev Huvikool Faehna, mis võimaldab pakkuda erinevaid arendavaid huviringe. Eesti Mõisakoolide ühenduse liikmena võtab Vääna Mõisakool juba aastaid osa projektist „Unustatud mõisad“.

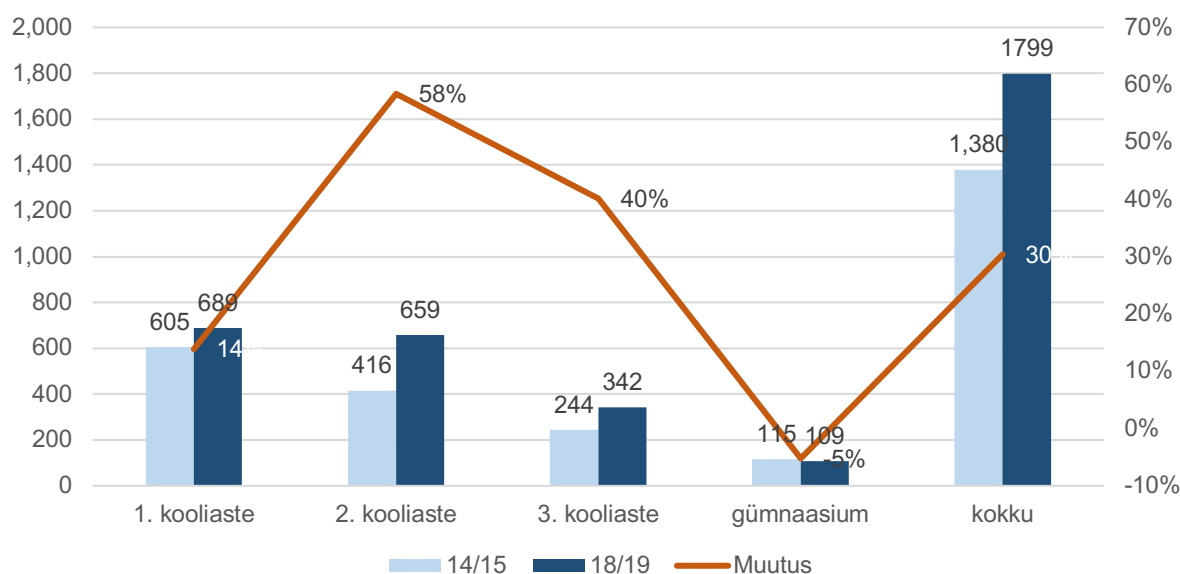
Tabasalu Ühisgümnaasium paikneb samas hoones Tabasalu Spordikompleksi ja Tabasalu Muusikakooliga, lisaks on koolil 2006. aastal valminud 12 klassiruumiga juurdeehitus algklassidele. Koolis töötab 44 klassikomplekti, sh kolm väikeklassi. 1.–9. klassini on koolis kolm kuni viis klassikomplekti, gümnaasiumiastmes on igas klassis üks kuni kaks klassikomplekti. Alates 2016/17. õppeaastast on koolis suurendatud õpilaste arvu III kooliastmes I kooliastme arvel ning III kooliastme õpilastele on pakutud täiendavaid õppesuundi: lisaks reaalklassile on alates 7. klassist avatud inglise keele õppesuunaga klass. Koolis toimib viie õppetooli süsteem (algõpetus, humanitaarained, reaali- ja loodusained, võõrkeeled ning oskusainete õppetool). Koolil on toimiv tugisüsteem ja tugikeskuse juhataja ametikoht, kelle töö eesmärgiks on haridusliku erivajadusega (HEV) õpilaste õppe korraldamine ja klassijuhatajate, aineõpetajate ning erinevate tugispetsialistide vahelise koostöö koordineerimine. Kooliga ühes hoones paikneva spordikompleksiga ja muusikakooliga on tihe igapäevane koostöö. Koolil on spordiväljakuna kasutada 2017. aastal valminud kunstmuruga staadion. Toimuvad erinevad huviringid, aktiivselt osaletakse rahvusvahelistes haridusprojektides. Koolil on sõpruskoolid Norras, Valgevenes ja Soomes.

Õpilaste arv vallas on aasta-aastalt jõudsalt kasvanud (vt Joonis 16 ja Joonis 17). Võrreldes õppeaastaga 2014/2015 oli õppeaastal 2017/2018 õpilasi 30% enam. Kõige kiiremini on kasvanud II kooliaste (58% ehk 243 õpilase võrra). Samuti on kiiret kasvu näidanud III aste (40% ehk 98 õpilase võrra). Gümnaasistide arv viimase viie õppeaasta jooksul olulisi muutusi ei ole toimunud.

Kõige suurem osa õpilastest õpib I ja II kooliastmes (vastavalt 38% ja 37%). III kooliastme ja gümnaasiumi õpilaste arv moodustab vastavalt 19% ja 6% kogu valla õpilaste arvust.

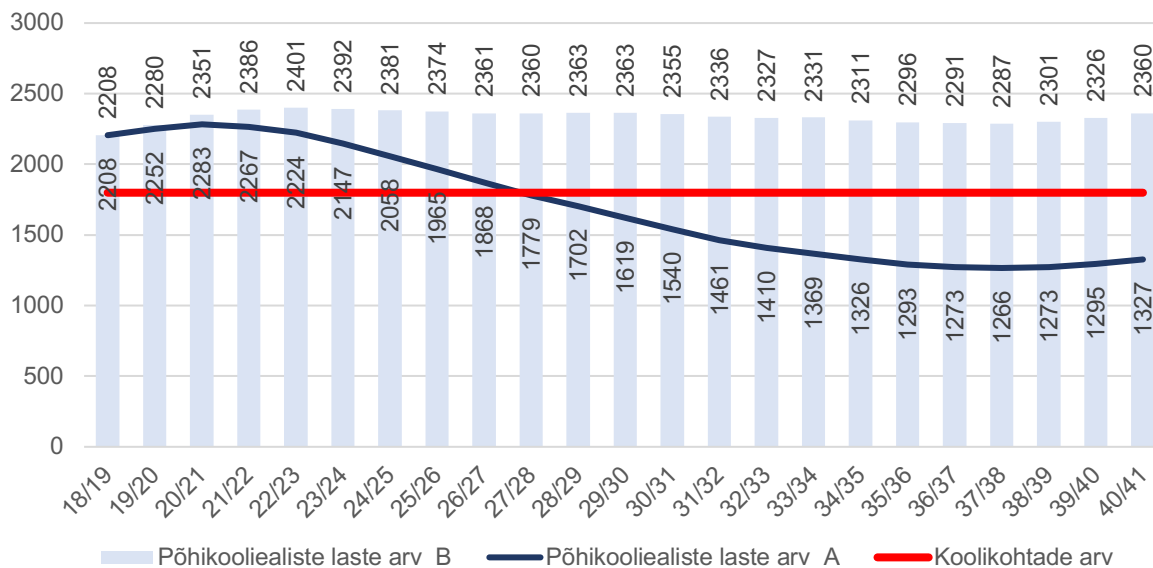

Joonis 16. Õpilaste arv Harku valla koolides õppeaastatel 2014/2015–2018/2019 (allikas: Haridussilm)

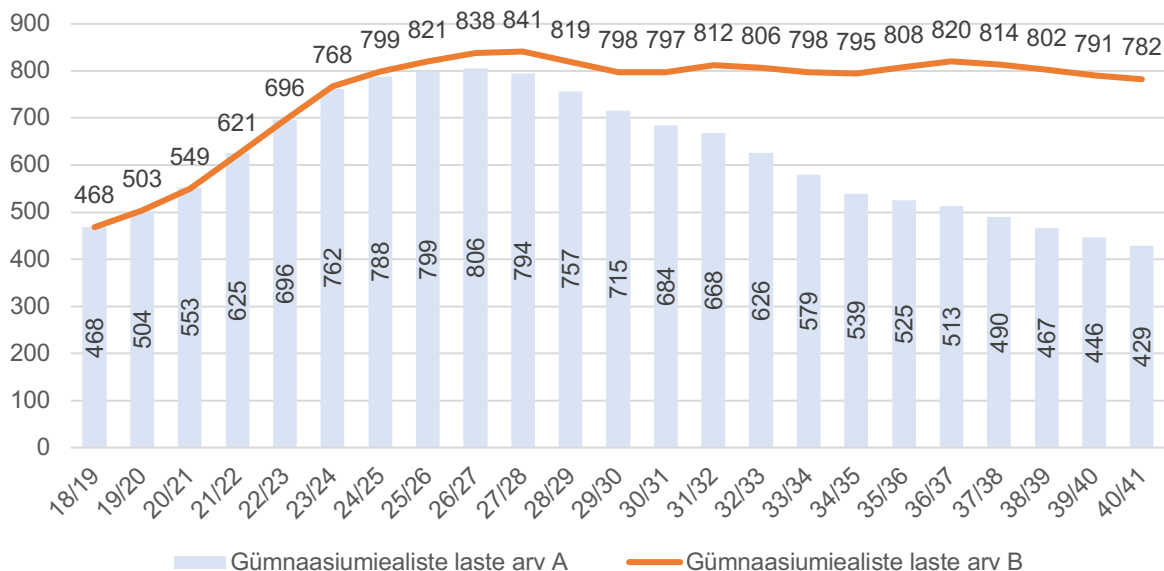
Joonis 17. Õpilaste arv Harku valla koolides õppeastmete kaupa õppeaastatel 2014/2015–2018/2019 (allikas: Haridussilm)

Põhikooliealiste arvu prognoos näitab, et järgnevatel aastatel on ette näha teatavat tõusu, suurenedes ca 200 lapse ehk ligi 10% võrra (vt Joonis 18). Seejärel hakkab baasstsenaariumi kohaselt õpilaste arv kahanema, kuid rändestsenaariumi puhul jääb see enam-vähem samale tasemele. **Sisuliselt tähendab see, et koolikohtade nõudluse kasvu pole pikemas perspektiivis ette näha**, kuid lähiaastatel on tugev surve esmajoones põhikooli II ja III astmesse. Paikkonniti on õpilaste arv disproportsionaalne, mis tähendab, et mõnedes piirkondades võib kohti siiski puudu jääda.

Joonis 18. Harku valla põhikooliealiste laste arvu prognoos⁴

Lähimal kümnendil kandub seni kiiresti kasvanud põhikooliealiste laste arv edasi gümnaasiumiastmesse (vt Joonis 19). **See tähendab, et 2021. aastal avataval Tabasalu riigigümnaasiumil (540 kohta) on potentsiaali täitumiseks.** Seda aga tingimusel, et praegusest oluliselt suurem hulk gümnaasiumiealisi siirdub haridust omandama Tabasallu, mitte Tallinnasse.

Joonis 19. Harku valla gümnaasiumiealiste laste arvu prognoos

Harku valla õpilasränne on tugevalt kaldu Tallinna suunas (vt Tabel 4 ja Tabel 5). Mujalt tulnud õpilased (ca 100) moodustavad vaid veidi enam kui 5% valla koolis

⁴ Siin ja edaspidi: koolikohtade arv tähistab 2018/2019 õppeaastal koolides õppivate õpilaste arve, kuna nn koolide passe Harku vallal ei ole.

käivate õpilaste arvust, samal ajal käis 2017. aastal enam kui neljandik ehk ligi 600 õpilast põhiharidust omandamas mujal, neist enam kui 80% Tallinnas.

Tabel 4. Teiste omavalitsuste lapsed Harku valla põhikoolides (allikas: Harku Vallavalitsus)

Omavalitsus	2015	2016	2017
Keila linn	1	1	1
Lääne-Harju vald		1	1
Saue vald	15	13	8
Tallinn	85	93	90
Viimsi vald	1	1	2
Väljaspool Harjumaad	5	3	3
Kokku	107	112	105

Tabel 5. Harku valla lapsed teiste omavalitsuste põhikoolides (allikas: Harku Vallavalitsus)

Tallinna linnaosa / Omavalitsus	2015	2016	2017
Haabersti linnaosa	205	198	220
Kesklinna linnaosa	122	134	160
Kristiine linnaosa	14	23	22
Lasnamäe linnaosa	5	4	1
Mustamäe linnaosa	53	64	64
Nõmme linnaosa	39	27	26
Põhja-Tallinna linnaosa	14	10	9
Keila linn	32	38	48
Lääne-Harju vald	13	14	15
Saue vald	5	7	7
Viimsi vald	4	6	8
Väljaspool Harjumaad	11	13	16
Kokku	517	538	596

Gümnaasiumiharidust omandab oma vallas vaid ca 100 õpilast ehk vähem kui neljandik gümnaasiumiealistest noortest (468), seega jätkatakse haridusteed peale põhikooli reeglina mujal.

Kui vaadata, milliste paikkondade õpilastest koolide õpilaskond koosneb (milline on koolide „portfell“), on näha, et Harkujärve Põhikooli õpilastest 70% on sama piirkonna lapsed, Muraste Kooli puhul on see näitaja 84%, Tabasalu Ühisgümnaasiumi puhul 60%, Vääna Mõisakooli puhul 38% ja Vääna-Jõesuu Kooli puhul 68% (vt Tabel 6). Sellest järeldub, et Tabasalu ja Vääna täituvad suures osas ka mujalt pärit õpilastega, samal ajal kui Harkujärvel, Murastes ja Vääna-Jõesuus käivad oma paikkonna lapsed.

Tabel 6. Koolides õppivate õpilaste koosseisud päritolu paikkonna järgi (allikas: Harku Vallavalitsus, 2017. a andmed)

Paikkond	Harkujärve Põhikool	Muraste Kool	Tabasalu Ühisgümnaasium	Vääna Mõisakool	Vääna-Jõesuu Kool
Tabasalu-Rannamõisa	15%	11%	60%	10%	10%
Muraste-Suurupi	3%	84%	19%	8%	6%
Harkujärve-Tiskre	70%	0%	2%	0%	0%
Vääna-Jõesuu	1%	2%	7%	10%	68%
Vääna	4%	2%	5%	38%	6%
Türisalu	0%	0%	2%	28%	9%
Harku	7%	0%	3%	0%	0%
Kumna-Tutermaa	0%	0%	1%	6%	0%

Järgmine tabel iseloomustab aga seda, milliste koolide vahel jagunevad paikkondade kõik õpilased (vt Tabel 7). Selgub, et Tabasalu-Rannamõisa paikkonnast pärit lastest käib 60% Tabasalu Ühisgümnaasiumis, ülejäänud jagunevad teiste koolide vahel, sh käivad koolis väljaspool valda. Muraste-Suurupi paikkonnast pärit õpilastest käib 39% oma piirkonna koolis (Muraste Koolis), Harkujärve-Tiskre paikkonnast pärit õpilaste puhul on nende osakaal 53%, Vääna-Jõesuu puhul 35%. Eraldi välja toomist väärivad Türisalu, Harku ja Kumna-Tutermaa, mille puhul on väljaspool valda õppijate osakaal väga suur. Samuti käib suur osa Harkujärve-Tiskre paikkonna õpilasi koolis väljaspool koduvalda (42%). Seejuures on vajalik märkida, et tagasisuunaline liikumine on väike, näiteks üksnes 5% Harkujärve-Tiskre õpilastest käib Tabasalu Ühisgümnaasiumis.

Tabel 7. Paikkondade õpilaste jagumine Harku valla koolide vahel (allikas: Harku Vallavalitsus, 2017. a andmed)

Paikkond	Harkujärve Põhikool	Muraste Kool	Tabasalu Ühisgümnaasium	Vääna Mõisakool	Vääna-Jõesuu Kool	Mujal õppijad
Tabasalu-Rannamõisa	3%	3%	60%	1%	1%	32%
Muraste-Suurupi	1%	39%	30%	1%	1%	28%
Harkujärve-Tiskre	53%	0%	5%	0%	0%	42%
Vääna-Jõesuu	1%	3%	30%	4%	35%	28%
Vääna	5%	4%	29%	21%	4%	37%
Türisalu	0%	1%	15%	22%	9%	53%
Harku	20%	0%	34%	0%	0%	46%
Kumna-Tutermaa	2%	0%	15%	9%	0%	74%

Lisaks on oluline täheldada, et mujale õppima siirdumine suureneb märgatavalt alates III kooliastmest (vt Tabel 8). Kui I ja II kooliastmes õpib mujal ligikaudu 20% paikkonna õpilastest, siis III astmes tõuseb see 50 protsendini, gümnaasiumiastmes käib aga juba ¾ õpilastest mujal koolis.

Tabel 8. Mugal õppijate osakaal paikkonnas (allikas: Harku Vallavalitsus, 2017. a andmed)

Klass	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	G10	G11	G12	Klassides kokku
Harku	45%	29%	0%	20%	25%	50%	75%	25%	67%	67%	100%	33%	46%
Harkujärve-Tiskre	16%	19%	22%	15%	6%	42%	90%	79%	100%	90%	100%	100%	42%
Kumna-Tutermäa	62%	50%	80%	50%	100%	33%	50%	100%	100%	100%	67%	100%	74%
Muraste-Suurupi	6%	17%	15%	14%	26%	28%	48%	33%	45%	62%	59%	62%	28%
Tabasalu-Rannamõisa	16%	17%	17%	33%	29%	24%	31%	40%	45%	73%	65%	48%	32%
Türisalu	36%	50%	27%	33%	31%	46%	71%	50%	71%	100%	89%	63%	53%
Vääna	10%	0%	31%	19%	31%	19%	69%	53%	46%	82%	91%	100%	37%
Vääna-Jõesuu	3%	18%	8%	26%	12%	35%	33%	47%	42%	63%	69%	75%	28%
Kokku	16%	18%	18%	24%	26%	30%	49%	46%	53%	74%	76%	61%	34%

Kui vaadata õpperuumide pinda õpilase kohta, siis on näha, et suurim ruumikitsikus on Harkujärve Põhikoolis (vt Tabel 9). Ülejäänud koolide puhul on praegune seis rahuldav (koolivõrgu optimeerimise meetme kohaselt loeti optimaalseks keskmiselt 11 ruutmeetrit õpilase kohta).

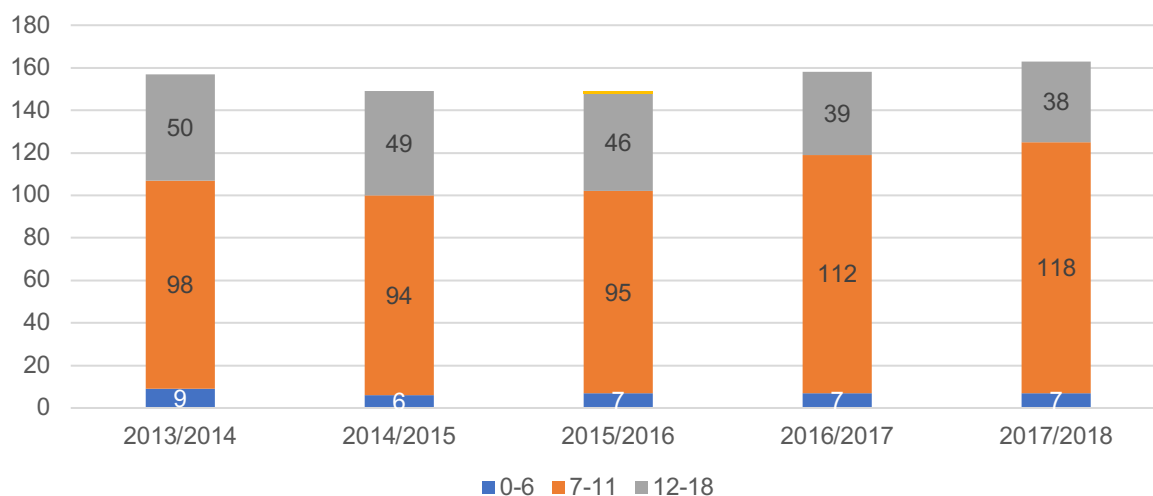
Kui eeldada, et praegune olukord (8,2 m² õpilase kohta keskmiselt) on üldjoontes rahuldav (arvestatud ei ole eriklasside jms, mis nõuavad rohkem ruumi), võiks võrreldes 2017/2018 õppeaastaga lisada juurde ca 260 õpilast. Sellest sada on praeguseks juba realiseerunud ehk vakantsi on ligikaudu 150 õpilase jagu.

Tabel 9. Õpperuumide pind õpilase kohta (allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem)

	Õpilaste arv 17/18	Õppe-ruumid 17/18	Pinna-kasutus 17/18 (m ² õpilase kohta)	Lisanduv pind põhikoolile 2018+	Põhikooli-õpilaste arv 2018+	Põhikooli-õpilaste pinna-kasutus 2018+
Harkujärve Põhikool	237	1 237	5,2		248	5,0
Muraste Kool	273	2 354	8,6	1060	310	11,0
Tabasalu Ühisgümnaasium	971	7 758	8,0	1000	892	9,8
Vääna-Jõesuu Kool	125	1 203	9,6		141	8,5
Vääna Möisakool	94	1 394	14,8		99	14,1
	1700	13 946	8,2	2 060	1 690	9,5

3.3 Huviharidus

Harku vallas pakub huviharidust Tabasalu Muusikakool, mis tegutseb samas hoones Tabasalu Ühisgümnaasiumiga. Kooli ruumiressurss on piiratud, õpilaste arv on püsinud 150-155 ringis. 2017/2018 õppeaastal õppis muusikakoolis 163 õpilast. Õpilaste arv ja vanus õppeaastatel 2013/2014–2017/2018 on esitatud järgneval joonisel.

Joonis 20. Õpilaste arv Tabasalu Muusikakoolis õppeaastatel 2013/2014–2017/2018 (allikas: Haridussilm)

Õppeaeg koolis on 7 aastat, võimalus on ka lisa-aastale. Õppima saavad asuda lapsed, kes on edukalt sooritanud sisseastumiskatsed. Õppekava sisaldab sooloinstrumendi õppimist, üldaineid ja koosmusitseerimisega seotud aineid. Muusikakoolil on ka ettevalmistusklass, kuhu võetakse vastu kõik soovijad. Kooli õpetajad on kõrge professionaalse tasemega, 2017/2018 õppeaastal töötab koolis 24 pedagoogi.

Muusikakoolis töötab kunstiklass 1.–5. klassi lastele.

Õppimine Tabasalu Muusikakoolis on tasuline: pilliõppes ja ettevalmistusklassis on õppemaksu suurus 15% alampalga määrast, kunstiõppes 8% alampalga määrast.

Eesmärgiga toetada laste arengut läbi huvihariduse ning pakkuda Harku valla lastele ja noortele paremaid võimalusi huvitegevuses osalemiseks on loodud **Harku valla huvikool**, mis on valla poolt asutatud Huvitegevuse ja Noorsootöö SA allüksus. Harku valla huvikool korraldab Harku vallas huviringe nii kooliõpilaste kui lasteaedade, samuti täiskasvanutele. Huvikool on mõeldud eelkõige Harku valla lastele ja noortele huvitegevuse pakkumiseks, teistest valdadest võetakse huviringidesse osalejaid vabade kohtade olemasolul.

Alates 5. veebruarist 2018 käivitus Harku vallas pilootprojekt, mille käigus on kõigil noortel võimalus sõita tasuta huviringibussiga huviringidesse, trennidesse või muusikakooli. Buss sõidab marsruudil Vääna Mõisakool-Vääna-Jõesuu-Muraste-Tabasalu Ühisgümnaasium-Tabasalu noortekeskus ning hiljem tagasi.

Noorte huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuse ja mitmekesisuse parandamiseks on Harku vallavolikogu 2018. aastaks kinnitanud Harku valla huvihariduse ja huvitegevuse kava.

4 Haridusvõrgu arendamise võimalused

Harku valla haridusvõrgu arendamisel on peamiseks küsimuseks, millist koolivõrgu mudelit rakendada. Alusharidust haridusvõrgu erinevad alternatiivid oluliselt ei mõjuta, mistõttu keskendutakse tulevikuvaates koolivõrgu alternatiivide analüüsimisele.

Harku valla koolivõrgu edasisel arendamisel on kaks peamist alternatiivi:

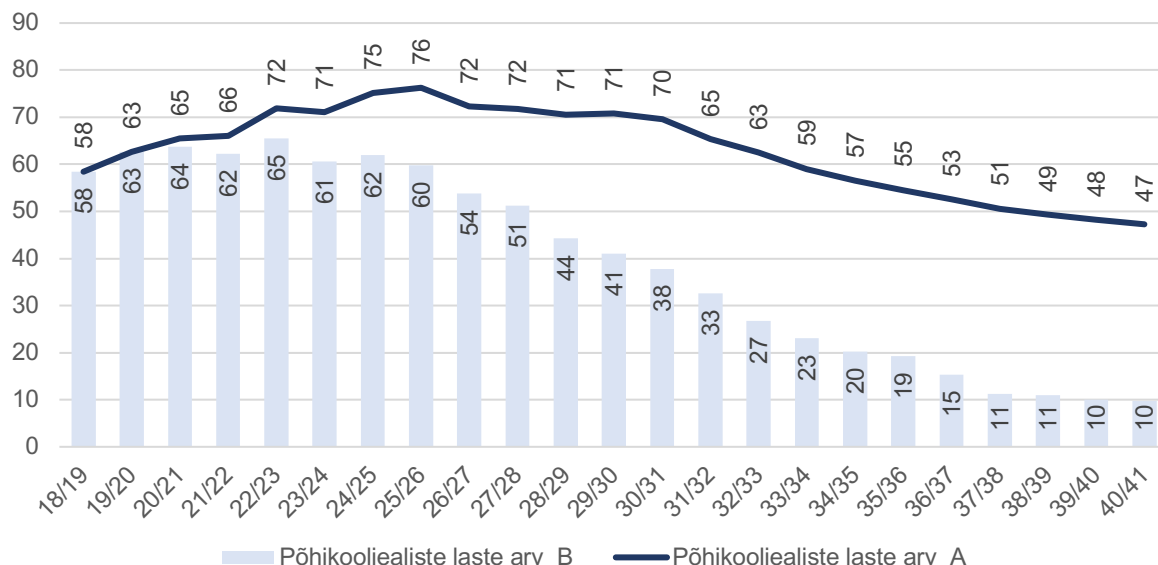
- 1) **Hariduse tsentraliseerimine alates III kooliastmest ehk praeguse valitud suuna jätkamine (vt ka peatükk 4.2).** Vastava alternatiivi puhul on põhikoolihariduse I ja II aste jätkuvalt kättesaadavad elukoha lähedal – Harkujärve Põhikool, Muraste Kool, Vääna-Jõesuu Kool ja Vääna Mõisakool jätkavad 6-klassiliste koolidena. Tabasalu Ühisgümnaasiumist saaks kogu valda teenindav progümnaasium (7.–9. klass), mille kõrvale rajatakse uus algklasside maja. Lisaks rajatakse Tabasallu riigigümnaasium;
- 2) **Põhikoolide võrgustiku mudeli väljaarendamine ehk paikkondlike koolide (üks või mitu kooli) kujundamine 9-klassilisteks põhikoolideks (vt ka peatükk 4.3).** Riigigümnaasium rajatakse ka selle alternatiivi puhul Tabasallu.

Järgmistes alapeatükkides on mõlemat alternatiivi lähemalt käsitletud, sh toodud välja realiseerimiseks vajalikud sammud. Ühtlasi on mõlema puhul lisaks üldharidusele arvesse võetud ka huviharidust.

Enne vajalike muudatuste otstarbekuse hindamist on aga tarvis teha selgeks, kas ja millistes paikkondades on õpilaste arv kasvav ning kas ja kus on 9-klassiliste põhikoolide täitmiseks piisavalt kooliealisi lapsi. Selleks on koostatud piirkondlikud kooliealiste laste prognoosid (kokku 8, vt ptk 4.1).

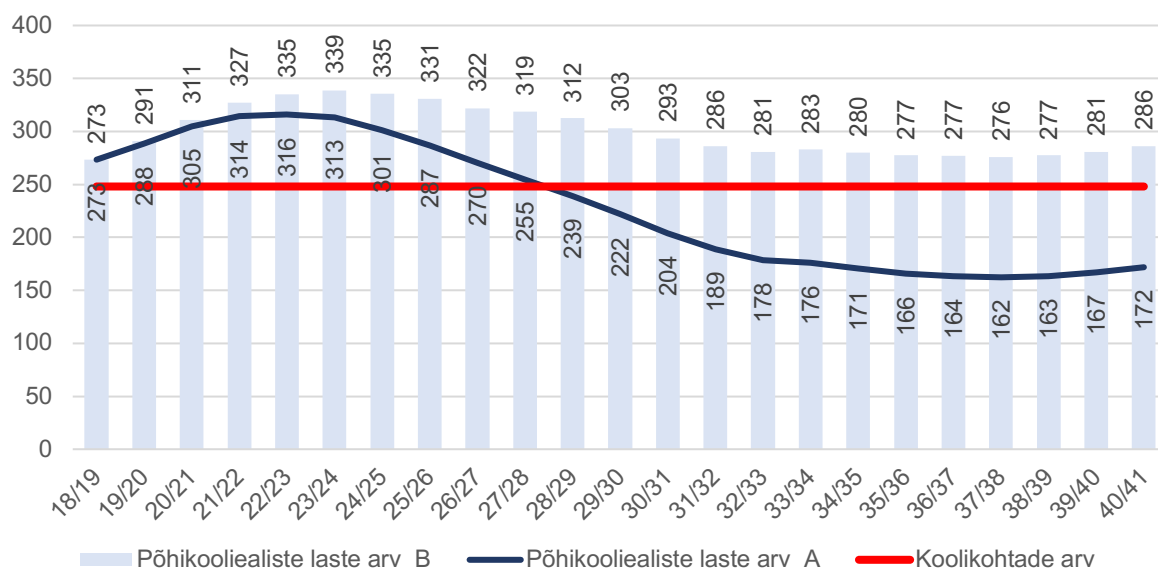
4.1 Õpilaste prognoos paikkonniti

Harku paikkonnas kooli ei ole, selle rajamist ei õigusta ka põhikooliealiste laste arvu prognoos (vt Joonis 21). Liiatigi on paikkond oma asukohast tulenevalt rohkem seotud Tallinna ja Saue vallaga. Prognoosi kohaselt võib rände-stsenariumi puhul paikkonna põhikooliõpilaste arv küll veidi kasvada, kuid seda isegi algkooli moodustamiseks mittepiisavalt. Suures pildis ei mõjuta seega Harku paikkonna arengud valla koolivõrku.

Joonis 21. Harku paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

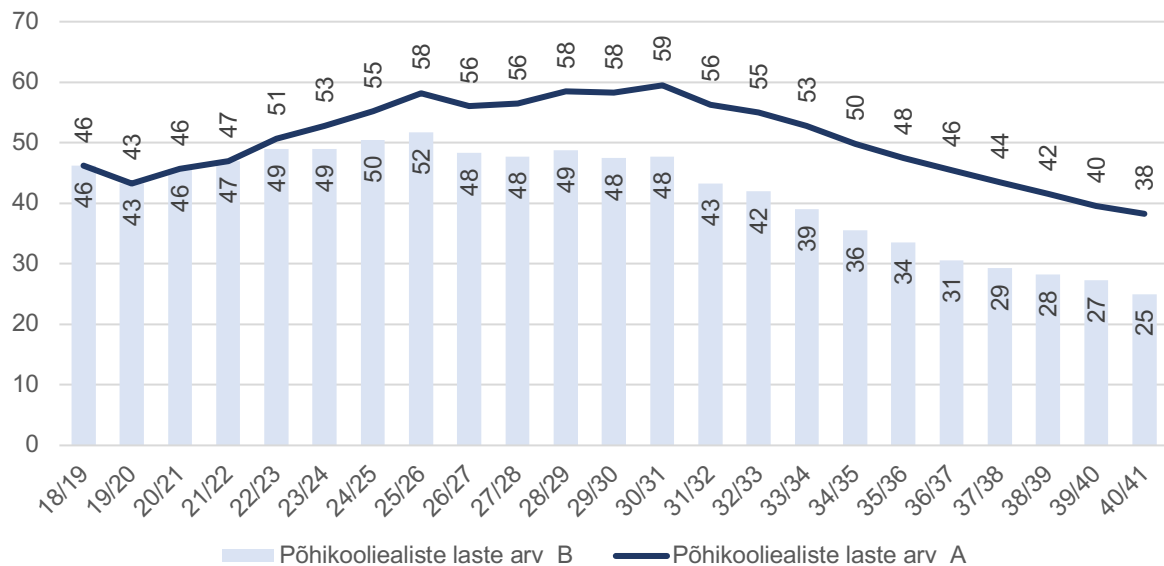
Harkujärve-Tiskre paikkonda teenindab Harkujärve Kool, kus 2018/2019 õppeaastal käib 248 last. Prognoos näitab, et rändestsenaariumi kohaselt põhikooliealiste arv järgnevalt viiel aastal veidi kasvab (kokku ligi 25%) ning seejärel hakkab vähenema. Võib väita, et seniste eelduste kohaselt õpilaste arvu kasv kooli 9-klassiliseks muutmist ei toeta (vt Joonis 22). Seejuures on paikkonna puhul oluline arvestada, et logistiliselt on see tihedalt seotud Tallinnaga ning vähemalt teatud osas on üldhariduse omandamine Tallinna koolides loogiline valik.

Joonis 22. Harkujärve-Tiskre paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

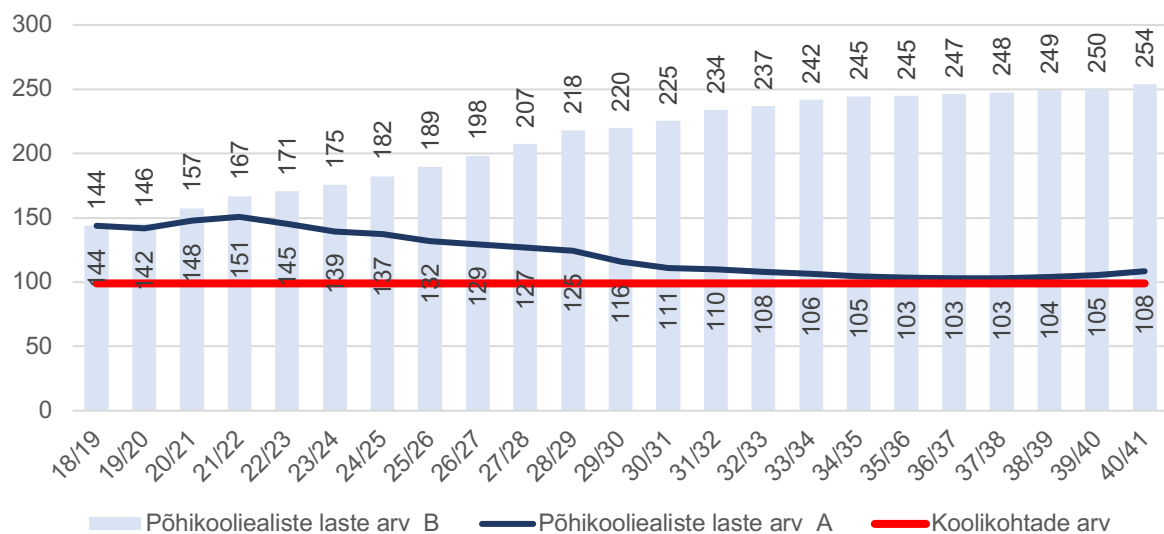
Kumna-Tutermäe paikkond (paikkonnas kooli pole) on võrreldav Harkuga nii põhikooliealiste õpilaste arvu kui ka selle dünaamika poolest (vt Joonis 23).

Üldhariduse osas on paikkonna kõige tugevamaks tõmbekeskuseks Keila linn, kus õpib ca 60% (27) paikkonna õpilastest. Tabasalus (5), Väänas (3) ja mujal käivad vaid üksikud paikkonna lapsed. Seega ei mõjuta paikkonna kooliealiste laste arvu dünaamika sisuliselt Harku valla koolivõrku.

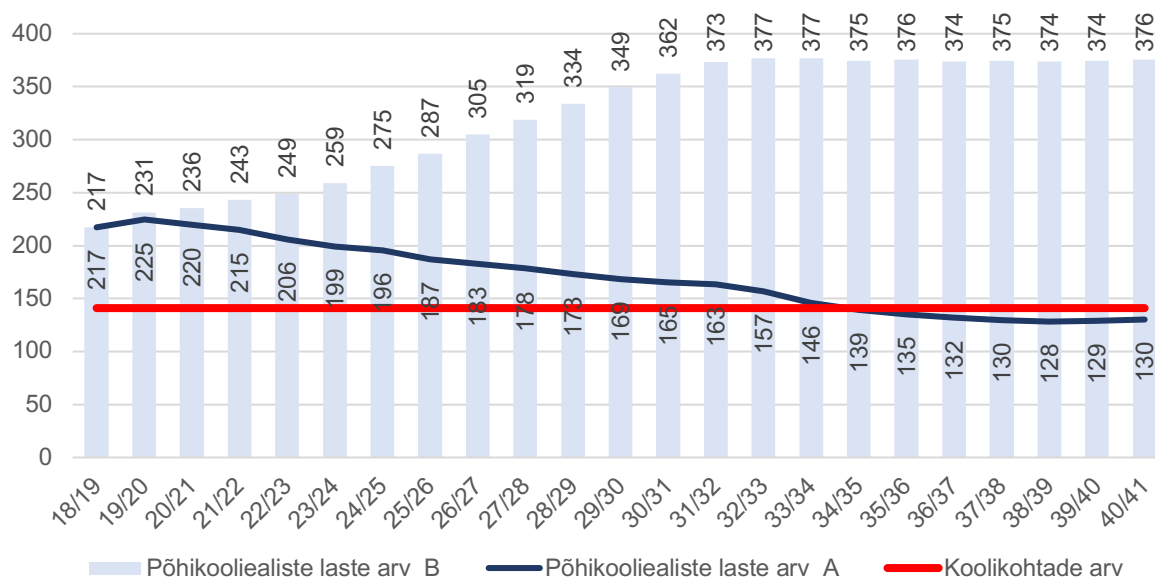
Joonis 23. Kumna-Tutermaa paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

Vääna paikkonna prognoos näitab põhikooliealiste õpilaste arvu järk-järgulist kasvu, seda aga rändestsenaariumi realiseerumisel (vt Joonis 24). Pikas vaates (15 a) võib põhikooliealiste laste arv suureneda kuni 100 lapse võrra, samas pole muudatused väga kiired (lisandub 5–10 last aastast). Kui aga senine sisseränne pidurdub, hakkab õpilaste arv 5–7 aasta vaates langema. III kooliastme avamine ning suuremamahuline täiendavate koolikohtade loomine pole paikkonda põhjendatud. Lühiajaliselt võib aga kaaluda ajutisi lahendusi, nt täiendavate paralleelide loomine (võimalusel nt lisamoodulid), millest on õpilaste arvu vähenedes võimalik loobuda.

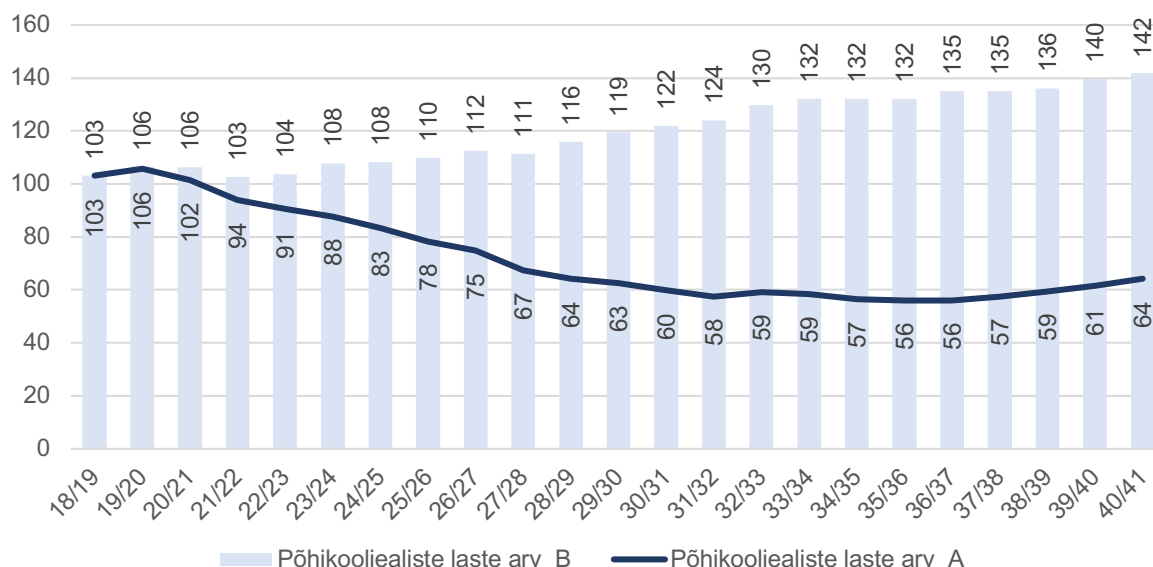
Joonis 24. Vääna paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

Vääna-Jõesuu paikkonna põhikooliealiste õpilaste arvu prognoos on sarnane Vääna paikkonnale (vt Joonis 25). See tähendab, et järgmise 10–15 aasta vaates õpilaste arv järk-järgult kasvab juhul, kui jätkub sisseränne praeguses tempos. Sisemiselt, s.o rännet arvestamata hakkab õpilaste arv aga hoopis langema. Seega on järeldus sama, mis Vääna paikkonna puhul – vähemalt lähemas perspektiivis pole suuremas matus uute koolikohtade loomine põhjendatud, vajadusel võib kasutada ajutisi lahendusi. Pikemas vaates võib Vääna-Jõesuu paikkonna põhikooliealiste arv suurenedagi siiski kuni 150 võrra, kuid selleks kulub eeldustekohaselt enam kui 10 aastat.

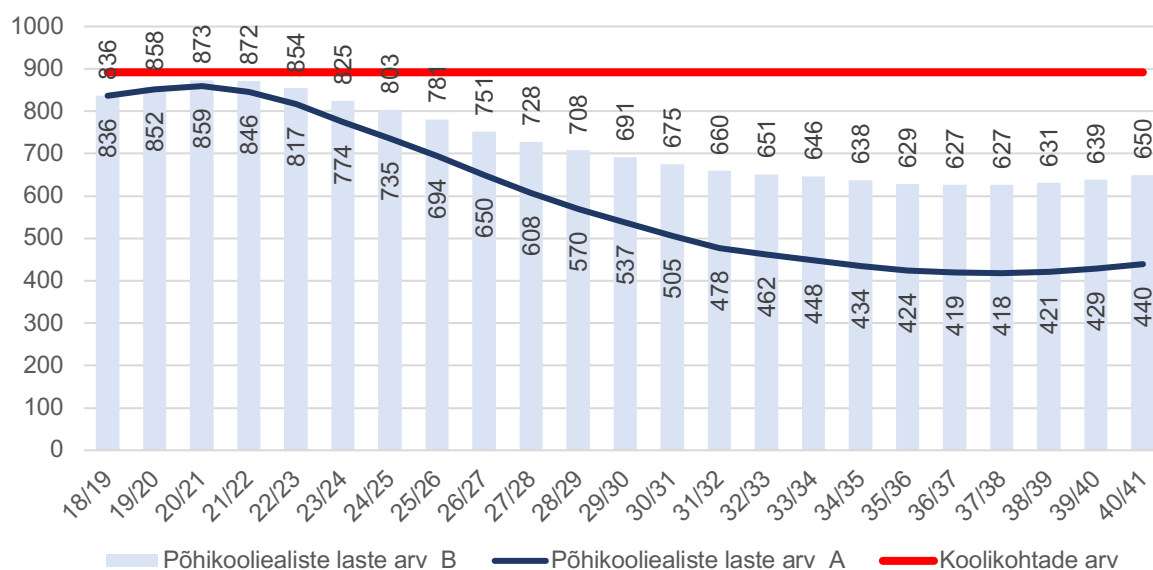
Joonis 25. Vääna-Jõesuu paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

Türisalu paikkonnas kooli ei ole. Logistiliselt sobivad selle piirkonna elanikele nt nii Vääna-Jõesuu, Muraste-Suurupi kui ka Tabasalu-Rannamõisa paikkondades olevad haridusasutused. Paikkonna põhikooli õpilastest käivad veidi enam kui pooled oma valla koolides, ülejäänud mujal. Kuna praegu jagunevad paikkonna õpilased väga paljude koolide vahel (Tallinnas käib 19 õpilast, Väänas 15, Tabasalus 13, Vääna-Jõesuus 11, Lääne-Harju vallas 10, Keila linnas 9), pole paikkonnal hariduse vaates ühte selget tõmbekeskust, millega tuleb ka arvestada. Prognoosi arvestades pole kooli loomine piirkonda põhjendatud (vt Joonis 26).

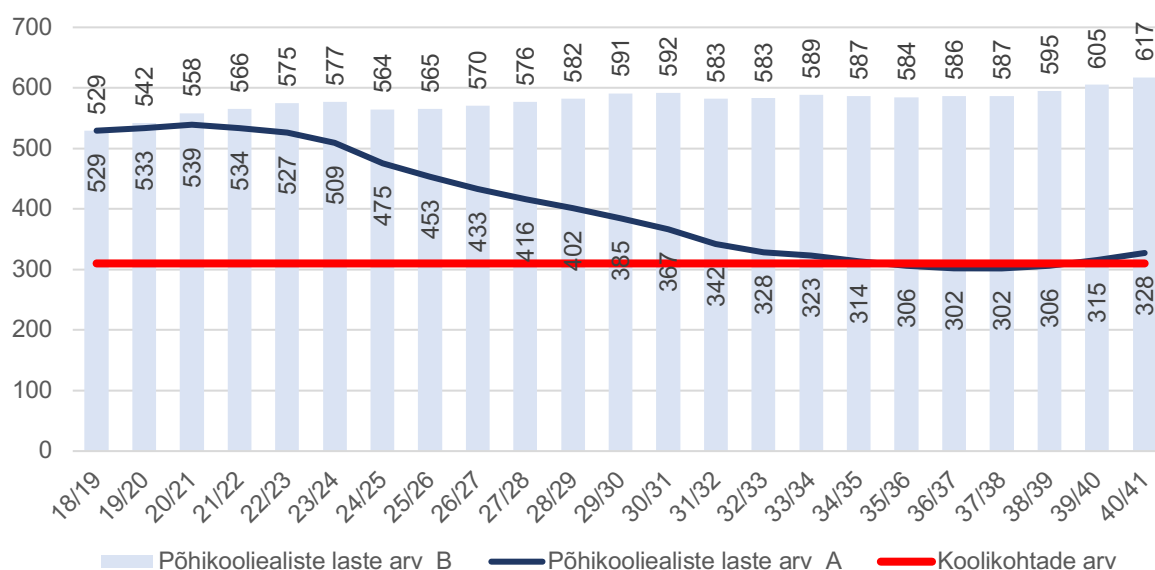
Joonis 26. Türisalu paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

Tabasalu-Rannamõisa paikkonnas on koolis kohti rohkem, kui on piirkonna põhikooliealiste õpilaste arv (vt Joonis 27). Samas tuleb arvestada, et Tabasalus on ainsana ka III kooliaste (ning lisaks gümnaasiumiaste). Seega ei saa üheselt väita, et koolikohti on piisavalt. Samuti on oluline erinevus, kas mõnes teises paikkonnas avatakse põhikooli III aste või mitte. Viimasel juhul suureneb surve just ennekõike 7.–9. klasside osas, kuid seda eeldusel, et 6. klassi lõpetamise järgselt valitakse haridustee jätkamiseks Tabasalu, mitte Tallinn. Prognoosi kohaselt hakkab paikkonna õpilaste arv mõne aasta möödudes ka rändestsenaariumi puhul vähenema, mis on oluline erinevus võrreldes teiste valla piirkondadega. Seega pole „oma paikkonna tarbeks“ Tabasalus-Rannamõisas kindlasti koolikohti otstarbekas juurde luua, arvestades ka riigigümnaasiumi teket ning teatud ruumiressursi vabanemist Tabasalu Ühisgümnaasiumis.

Joonis 27. Tabasalu-Rannamõisa paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

Muraste-Suurupi paikkond on olnud kõige kiiremini kasvanud regioon Harku vallas. Tulenevalt suhtelisest noorest elanikkonnast ja sisserändest on ka põhikooliealistes arv rändestsenaariumi puhul ka lähiaastatel kasvav (vt Joonis 28). Oluline on aga täheldada, et sarnaselt mõnele teisele paikkonnale valitseb baas- ja rändestsenaariumi vahel suhteliselt suur erinevus. See tähendab, et õpilaste arv püsib kõrgel tasemel, kui jätkub sisseränne senisel tasemel. Selle pidurdudes hakkab ka põhikooliealiste arv vähenema. Sellest hoolimata on tegemist paikkonnaga Harku vallas, kuhu võiks teoreetiliselt kaaluda põhikooli III astme avamist, kuna põhikooliealiste arvukus (prognoosi kohaselt vahemikus 500-600) on oluliselt suurem kui teistes paikkondades (v.a Tabasalu) ning vähemalt kahe paralleeli jagu lapsi tuleb ainuüksi oma paikkonnast.

Joonis 28. Muraste-Suurupi paikkonna põhikooliealiste laste arvu prognoos

Oluline on välja tuua, et õpilaste prognoos näitab nii rände- kui ka baasstsenaariumi puhul, et Tabasalu-Rannamõisa ja Muraste-Suurupi vahe põhikooliealiste laste arvukuse osas väheneb märkimisväärselt – kui praegu on Tabasalu-Rannamõisa piirkonnas ca 300 põhikooliealist last rohkem kui Muraste-Suurupi paikkonnas (836 vs 529), siis nt rändestsenaariumi puhul väheneb vahe aastaks 2030 vaid 100 lapseni (691 vs 591).

4.2 Alternatiiv 1: hariduse tsentraliseerimine alates III kooliastmest

Hariduse tsentraliseerimine alates III kooliastmest tähendaks väiksemates paikkondades praeguse mudeli jätkumist. Võrreldes tänasega toimuksid muudatused aga valla keskses Tabasalus:

- Tabasalu Ühisgümnaasiumi gümnaasiumiosa suletakse, kuna vastavalt kokkuleppele Haridus- ja Teadusministeeriumiga on kavas Tabasallu rajada 540-kohaline riigigümnaasium, mis alustaks tegevust 2021. a sügisel.
- Lisaks riigigümnaasiumi hoonele ehitatakse vastava alternatiivi puhul Harku valla poolt juurde 500-kohaline algklasside (1.–6. klass) maja ja multifunktsionaalne saal, kus on võimalik korraldada nii spordi- kui ka kultuuritegevust (vallas tuntakse puudust suurest kontsertsaalist).
- Tabasalu Ühisgümnaasiumi hoone renoveeritaks progümnaasiumiks (7.–9. klass), samuti laiendatakse Tabasalu Muusikakooli ja huvikooli ruume. Kompleksis leiaks omale koha ka noortekeskus.

Teoreetiliselt tähendaks alternatiivi rakendamine, et koolikohtade arv Tabasalus suureneks võrreldes tänasega kuni 2 korda – kokku oleks Tabasalus kuni 2000 koolikohta, neist 540 riigigümnaasiumis ning ca 1500 põhikooliosas (võimalik on ka väiksem number, sõltub tänase ühisgümnaasiumi hoone edaspidisest kasutusest).

Lisaks ülalkirjeldatule on võimalik ka alternatiivne lähenemine (n-ö alamalternatiiv), milleks on muusikakooli viimine Tabasalust alates 2018. aastast Harku vallale kuuluvasse Meriküla õppe- ja spordikeskusesse, millel praeguse seisuga puudub juhtotstarve. See aga eeldaks omakorda täiendavaid investeeringuid Meriküla kompleksi muusikakoolile vastavaks kohandamiseks, mille suurusjärg võib ulatuda mõnesaja tuhande euroni.

Hinnangu kohaselt läheks 500-kohalise algklasside maja rajamine maksma ca 6,9 miljonit eurot⁵. Sellele summale lisandub praeguse ühisgümnaasiumi hoone rekonstrueerimine, milleks võiks prognoosida ca 2 miljonit eurot⁶, kuna kool on amortiseerunud.

Lisaks algklasside majale ja ühisgümnaasiumi rekonstrueerimisele lisandub investeering multifunktsionaalse spordi- ja kontsertsaali (2000 m²) rajamiseks (ca 3,6 miljonit eurot)⁷.

Peamised väljakutsed, mis nn hariduse tsentraliseerimise alternatiivi puhul lisaks vajalikule investeeringule (ca 8,9 miljonit eurot) vajavad lahendamist:

- **Progümnaasiumi mudeli väljatöötamine ja rakendamine õpilastele ja lastevanematele atraktiivsel moel** – praeguse seisuga Eestis analoogset haridusmudelit ei ole. Lisaks näitavad senised arengud, et suurem osa

⁵ Arvestuse aluseks on 500 õpilaskohta; Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul on optimaalne pind õpilase kohta 11 m² (sh abi- ja spordiruumid). Keskmine avalike hoonete ehitusmaksumus on praegusel hetkel ca 1800 eurot ruutmeeter. Kogumaksumusest on maha arvestatud 30%, kuna kõiki abirume pole tõenäoliselt tarvis rajada.

⁶ Hinnanguline

⁷ Arvestatud on ruutmeetri maksumusega 1800 eurot.

paikkondade nelja kooli õpilastest ei jätkka 6. klassi lõpetamise järgselt haridusteed Tabasalus, eelistatakse peamiselt Tallinna koole. Ainult Tabasalu-Rannamõisa paikkonna vaates pole progümnaasiumi moodustamine põhjendatud, kuna mõne aasta möödudes hakkab ka rände-stsenaariumi kohaselt paikkonna põhikooliealiste õpilaste arv erinevalt valla teistest piirkondadest vähenema;

- **Transpordikorraldus** – nii pro- kui ka riigigümnaasiumi jaoks on vajalik tagada paikkondade ja Tabasalu vaheline transpordikorraldus, pidades silmas senisest erinevat hariduskorraldust ning väljakujunenud liikumismustrit. Seejuures tuleb silmas pidada, et pigem vähetõenäoline on Tallinna lähedaste paikkondade (Harkujärve-Tiskre, Harku) liikumine nn vastupidises suunas ehk Tallinnast kaugemale. Seda kinnitavad ka senised andmed väljaspool Harku valda õppivate õpilaste kohta;
- **Meriküla õppe- ja spordikeskuse kasutus** – vald on enda hallata saanud ligi 14 000 m² suuruse õppekompleksi, mis vajab kasutust. Ainult muusikakooli viimine Merikülla ei taga kompleksi mõistlikku koormatust, samas on hoone ülalpidamiskulud ikkagi valla kanda.

Kokkuvõttes peab alternatiivi realiseerimisel arvestama ca 8,9 miljoni euro suuruse investeeringuga ning täiendavate püsikuludega, mis tekivad uue algklasside maja ehitamisest.

Hariduse tsentraliseerimise alternatiivi poolt ja vastuargumente arutati kvalitatiivselt ka valla haridusseminaril, peamised argumendid on järgnevad:

Poolt:

- Keskus tõmbab
- Hüve (huvitegevus, kultuur, haridus jms) on kompaktselt koos
- Sünergia gümnaasiumi ja progümnaasiumi vahel
- Lähedus Tallinnale
- Mastaap (võimaldab rohkem suundi)
- Rohkem valikuid vastavalt õpilaste huvidele
- Õpetajate palkamise võimalused on paremad – nad saavad anda tunde nii progümnaasiumis kui ka gümnaasiumis
- Puudub vajadus dubleerida ainekabinette ja laiendada teisi koole

Vastu:

- Vallas kaob valikuvõimalus 7. klassi valimisel
- Suures koolis on rohkem anonüümsust, kaob individuaalne lähemine
- Laste arv ühes koolis vanuses 13–16 läheb liiga suureks
- Tegemist on kõige tundlikuma eaga, tekivad üleminekuraskused
- Huviringid koonduvad Tabasallu
- Suur väljakutse juhtimisele ja personalile
- Probleemid transpordiga (mujalt on tarvis pääseda Tabasallu)

4.3 Alternatiiv 2: põhikoolide võrgustiku mudel

Põhikoolide võrgustiku mudeli realiseerimine tähendaks, et paikkondades asuvad koolid muutuksid vastavalt vajadusele 9-klassilisteks. Tulenevalt peatükist 3.1 võib väita, et peale Muraste pole III kooliastme avamine vähemalt lähiperspektiivis teistes paikkondades põhjendatud. Oluline on märkida, et riigigümnaasiumi rajamist see lahendus ei mõjutaks, kuna vastavad kokkulepped on sõlmitud. Küll aga on alternatiivi rakendamisel erinevaid võimalusi, milleks on:

- 1) Muraste Koolile juurdeehituse rajamine, mis mahutaks minimaalselt 6 klassikomplekti (kahe paralleeliga põhikooli III aste) jagu ruumide juurdeehitust;
- 2) Muraste Kooli kolimine Meriküla õppe- ja spordikompleksi, senise koolihoone kasutusse andmine nt valla muusikakoolina.

Vastava alternatiivi puhul jääks Tabasalusse riigigümnaasiumi kõrval toimima põhikool, eraldi progümnaasiumit ei moodustuks. Arvestades Tabasalu-Rannamõisa paikkonna põhikooliealiste õpilaste eeldatavat arvukuse vähenemist, poleks selle alternatiivi puhul põhjendatud ka uue algklasside maja ehitamine, kuna ruumipuuduse saaks likvideerida gümnaasiumiastmest vabanevate ruumide arvelt.

Muraste Kooli võimaliku juurdeehituse ja/või Muraste Kooli kolimiseks vajalikke investeeringuid pole täpsemalt kalkuleeritud, hinnanguline investeeringuvajadus oleks mõlemal juhul ca 2 miljonit eurot⁸. Lisaks eeldab lahendus sarnaselt esimesele alternatiivile investeeringuid Tabasalu Ühisgümnaasiumisse (ca 2 miljonit eurot)⁹, et kujundada sellest tänapäevane põhikool. Juhul, kui Muraste kool koliks Merikülla, on vaja kohendada praegune koolihoone vastavalt uuele kasutusotstarbele (nt muusikakool), mis eeldab samuti täiendavaid investeeringuid.

Peamised väljakutsed, mis nn põhikoolide võrgustiku alternatiivi puhul lisaks vajalikule investeeringule (ca 4 miljonit eurot) vajavad lahendamist:

- **Meriküla õppe- ja spordikeskuse kasutus** – juhul, kui Muraste Koolile tehakse juurdeehitus, jääb endiselt suures osas rakenduseta Meriküla õppekompleks;
- **Muraste tänase koolihoone kasutus** – juhul, kui Muraste Kool paigutatakse ringi Merikülla, on vajalik leida rakendus senisele koolihoonele. Koolihoone võimalik kasutus nt muusikakoolina vajab aga täiendavat hinnangut;
- **Transpordikorraldus** – muusikakooli ümberpaiknemisel Murastesse on vajalik tagada sinna transport. Teisalt on riigigümnaasiumi seisukohast vajalik igal juhul tagada transport paikkondade ja keskuse vahel.

OÜ Strantum hinnangul oleks teoreetiliselt võimalik ehitada Muraste Koolile peale kolmas korrus. Samuti on kooli olemasolev krunt juurdeehituseks või täiendava maja püstitamiseks piisavalt suur.

Teine võimalus on kolida kogu Muraste Kool tervikuna riigilt omandatud Meriküla õppe- ja spordikompleksi, mille kogupindala on 14 000 m². See aga tähendaks

⁸ Arvestuse aluseks on 144 õpilaskohta; Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul on optimaalne pind õpilase kohta 11 m² (sh abi- ja spordiruumid). Keskmise avalike hoonete ehitusmaksumus on praegusel hetkel ca 1800 eurot ruutmeeter. Kogumaksumusest on maha arvestatud 30%, kuna kõiki abirume pole tõenäoliselt tarvis rajada.

⁹ Hinnanguline

rakenduse leidmist praegusele koolihoonele ja ümberehitusi Merikülas, kuna viimane on spetsiifiliselt rajatud politsei- ja piirivalvekooliks (väga erineva suurusega ruumid jne). Ümberehituse maksumust pole täpsemalt hinnatud, selle suurusjärg võib olla samas suurusjärgus Muraste Koolile juurdeehituse rajamisega

Muusikakooli kolimine Tabasalust praegusesse Muraste Kooli eeldaks samuti ümberehitust, kuna Muraste Kool on suuresti rajatud n-ö avatud ruumina. Samuti on hoone ehitatud koolimajaks, s.o klassid on ühesuurused, kuid muusikakool vajab erinevas suuruses ruume. Ümberehituse maksumust pole täpsemalt hinnatud, selle suurusjärg võib olla ca 200–300 tuhat eurot¹⁰.

Meriküla kompleksi ümberehitamise kuludele lisandub veel korraliku juurdepääsutee rajamine, kuna praegune on liiga kitsas. Vastavalt „Muraste küla Sisekaitseakadeemia juurdepääsutee eksperthinnangule“ (AS EA RENG projekt nr 1176, 31.10.2014) võib juurdepääsutee rajamise maksumuseks kujuneda 3,4–3,7 miljonit eurot sõltuvalt trassivalikust. Trassi pikkuseks on ca 1,35 km pikkune lõik, mis ühendab Tallinn-Rannamõisa-Kloogaranna maanteed ja Tilgu teed. Maksumusele lisanduvad kinnistute võõrandamisega seotud kulud, mille suurust ei ole hinnatud.

Põhikoolide võrgustiku mudeli rakendamisega kaasneks tõenäoliselt ikkagi vajadus rajada multifunktsionaalne spordi- ja kontsertsaal (ca 2000 m²), mis on ette nähtud hariduse tsentraliseerimise mudelis osana hariduslinnakust. Selle hinnanguline maksumus on 3,6 miljonit eurot¹¹.

Põhikoolide võrgustiku mudeli ehk 9-klassiline Muraste Kooli alternatiivi poolt ja vastuargumente arutati kvalitatiivselt ka valla haridusseminaril, peamised argumendid on järgnevad:

Poolt:

- Väiksemas koolis on samuti võimalik tagada piisav valik huviringe
- Kodulähedane kool võimaldab õpilasel ise kooli minna
- Lapsele on väiksem kool psühholoogiliselt lihtsam, sh ei ole tarvis tundlikus eas kooli vahetada
- Õpetajatel on suurem valikuvõimalus (põhikooli III astet on kahes kohas)
- Väiksemas koolis on hõlpsam kindlat maailmavaadet juurutada
- Tabasalust eemal on head võimalused õuesõppeks

Vastu:

- „Supp“ jääb lahjaks (vähem suundi ja valikuvõimalusi õpilastel)
- Täiendavate investeeringute vajadus Murastes
- Kõikidesse koolidesse ei jätku kvaliteetseid õpetajaid
- Aineõpetajate vähene töökoormus
- Väiksem valik huviringide osas (väiksemas kohas napib juhendajaid)
- Täiendav tugiteenuste vajadus
- Vähene sünergia põhikooli III astme ja riigigümnaasiumi vahel

¹⁰ Hinnanguline

¹¹ Arvestatud on ruutmeetri maksumusega 1800 eurot.

5 Arutelu ja järeldused

Alternatiivide osas valiku tegemine on paljuski maailmavaateline ja see diskussioon tuleb pidada kogukonnas ja vallavolikogus. Sellest lähtuvalt ei sisalda eksperthinnang seisukohta, kas hariduse tsentraliseerimine ja progümnaasiumi rajamine Tabsallu on hariduse kvaliteedi ja sisu osas parem kui nn mitme põhikooli mudel. Küll aga võib rahvastikuanalüüsi tulemusena väita, et teoreetiliselt oleks Muraste-Suurupi paikkonnas 9-klassiline 2–3 paralleeliga kool (500–600 õpilast) kestlik, teistes väiksemates paikkondades aga pigem mitte. Eraldi küsimuseks on täiendavate kohtade rajamise mõistlikkus Tabasalu-Rannamõisa piirkonnas.

On selge, et riigigümnaasium Tabasallu tuleb. Selle rajamist toetab ka valla gümnaasiumiealiste õpilaste arvu prognoos. Küll aga tekib küsimus 500-kohalise algkoolide maja rajamise otstarbekuses Tabasalu-Rannamõisa piirkonda. Otsuste tegemisel tuleb silmas pidada, et Tabasalu-Rannamõisa põhikooliealiste laste arv hakkab suure tõenäosusega ka rändestsenaariumi puhul mõne aasta möödudes vähenema, samas Muraste-Suurupi ning ka selle tagamaal olevad Vääna ja Vääna-Jõesuu on vähemalt rändestsenaariumi jätkumisel kasvavad.

Prognoos tugineb aga möödunud aastate trendidel, mistõttu võib mõni suur kinnisvaraarendus olukorda tulevikus muuta. Tiskre külas on suur hulk realiseerimata detailplaneeringuid (vt ka Tabel 1). Pole võimalik hinnata, kas, millal ja millises mahus need ellu viiakse. Kui aga see juhtuma peaks, muutub olukord ka põhikoolikohtade nõudluses. Põhikooli III astme õpilased on piisavalt iseseisvad selleks, et soovi korral Tabasalus koolis käia. Samas näitab praegune õpilasrände ülevaade, et Harkujärve-Tiskre piirkonnast toimub liikumine esmajoonel Tallinna suunal. Tabasalus käib koolis üksnes 5% paikkonna õpilastest. Siinkohal hakkavad mõju avaldama aga muud tegurid, nagu näiteks kooli maine, valikuvõimalused, transpordiühendus jms.

Majanduslikus vaates on oluline välja tuua, et **püsikulud** oleksid kinnisvara vaates kõige väiksemad juhul, kui Muraste Kool koliks Meriküla õppekompleksi ja muusikakool Murastesse ning seejuures ei rajataks uusi kohti Tabasalus. Vastav lahendus tähendaks, et täiendavat pinda valda ei rajataks. Kõik muud alternatiivid eeldavad aga täiendava pinna ehitust ning toovad seega kaasa ka püsikulude kasvu kinnisvara osas (eeldusel, et Meriküla õppekompleks jääb valla hallata).

Erinevus on ka investeeringuvajaduses – tsentraliseerimise elluviimine planeeritud kujul toob kaasa ca 8,9 miljoni suuruse (2 miljonit ühisgümnaasiumisse, 6,9 miljonit algklasside hoonesse) investeeringuvajaduse. Põhikoolide mudeli jaoks on vajalik ca 4 miljoni suurune investeering – ca 2 miljonit Tabasalu Ühisgümnaasiumisse ning ca 2 miljonit Muraste Kooli juurdeehituseks või Merikülla kolimiseks ning kompleksi ümberkohandamiseks.

Mõlemale alternatiivile lisanduvad investeeringud multifunktsionaalsesse spordi- ja kontsertsaali summas 3,6 miljonit eurot ning põhikoolide võrgustiku mudeli puhul Meriküla juurdepääsuteesse summas 3,4–3,7 miljonit, kui kolida Muraste Kool praegusesse Meriküla õppe- ja spordikeskusesse.

Tabelis 10 on alternatiivide majanduslik võrdlus täpsemalt välja toodud.

Tabel 10. Alternatiivide majanduslik võrdlus (maksumused miljonites eurodes)

Investeering	Tsentrali-seerimise mudel	Põhikoolide võrgustiku mudel	Märkused
Tabasalu Ühisgümnaasiumi rekonstrueerimine	2	2	Hinnanguline; vajab aga mõlemal juhul lahendamist
Muraste Kooli juurdeehitus / Meriküla kompleksi ümberkohandamine		2	Arvestatud 144 õpilasega, 11 m ² õpilase kohta, 1800 eurot ruutmeeter; maha on arvestatud 30%, kuna kõiki abiruume pole tõenäoliselt tarvis rajada
Meriküla juurdepääsutee		3,7	Hinnanguline; vajab lahendamist juhul, kui kolida Muraste Kool praegusesse Meriküla õppe- ja spordikompleksi
Multifunktsionaalne spordi- ja kontsertsaal	3,6	3,6	Hinnanguline; vajab aga mõlemal juhul lahendamist
500-kohaline algklasside hoone Tabasallu	6,9		Arvestatud 144 õpilasega, 11 m ² õpilase kohta, 1800 eurot ruutmeeter; maha on arvestatud 30%, kuna kõiki abiruume pole tõenäoliselt tarvis rajada
Kokku	12,5	11,3 / 7,6¹²	

Eeltoodust tulenevalt on vähemalt majanduslikus vaates otstarbekas põhikoolide võrgustiku mudeli rakendamine, ehk Muraste Kooli laiendamine ja/või ümberpaiknemine Merikülla nii, et Tabasallu täiendavaid investeeringuid uute kohtade loomiseks ei tehta.

Mis puudutab muusikakooli Tabasalust mujale kolimist (kas siis praegusesse Muraste Kooli või Meriküla kompleksi), siis see vajab täiendavat analüüsi ja diskussiooni. Majanduslikus mõttes tähendaks see kahtlemata täiendavaid väljaminekuid ruumide kohandamiseks suurusjärgus 200–300 tuhat eurot.

Sisuline otsus, millise hariduskorraldusega soovitakse edasi minna, on vallavolikogu teha. Lähtudes õpilaste arvu prognoosist ning majanduslikust vaatest on otstarbekam leida võimalus luua täiendavaid õppekohti Murastesse ning loobuda seejuures Tabasallu suures mahus lisanduvate koolikohtade rajamisest.

¹² 11,3 miljonit kulub juhul, kui rajada uus juurdepääsutee Merikülla, 7,6 aga juhul, kui jätta tee rajamata ja realiseerida põhikoolide võrgustiku mudel praegust Muraste Kooli laiendades.